

ANALIZA SPREMNOSTI HRVATSKIH PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU ZA KLIMATSKU NEUTRALNOST 2021.

**ANALIZA SPREMNOSTI
HRVATSKIH PODUZEĆA
NA ZELENU TRANZICIJU
ZA KLIMATSKU
NEUTRALNOST 2021.**

Impressum

UREDNIK

Nataša Ćurić Martinčević

VODITELJI TIMOVA

dr. sc. Tomislav Radoš

Marija Ščulac Domac

Iva Vrankić

STRUČNI SURADNICI

Dijana Varlec

Danijela Jemrić

Adriana Grzunov

Tamara Kelava

Luka Colarić

IZDANJE

Listopad 2021.

AUTORSKA PRAVA

NA PUBLIKACIJU

Hrvatska gospodarska komora,

www.hgk.hr

Apsolon d.o.o.,

www.apsolon.com

Sadržaj

Predgovor	4		
Sažetak	8		
1. Uvod	16		
Opća potrošnja energije	19		
Potrošnja energije u industriji	19		
Potrošnja energije u prometu	20		
Energetska učinkovitost u industriji	20		
Energetska učinkovitost u prometu	21		
Emisije ugljikovog dioksida u Republici Hrvatskoj	21		
2. Metodologija istraživanja	22		
2.1. Prostorni obuhvat istraživanja	22		
2.2. Metode i tijek istraživanja	23		
2.3. Kompozitni indeks, pojedinačni indeksi i kriteriji	25		
Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije	26		
3. Rezultati istraživanja	30		
3.1. Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje	30		
3.1.1. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje	31		
3.1.2. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu	32		
3.1.3. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na ljudske resurse	34		
3.1.4. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja na nove uvjete na tržištu		36	
3.2. Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju		40	
3.2.1. Vremenska komponenta		40	
3.2.2. Značajnost prepreka		42	
3.2.3. Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja		43	
3.3. Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju		46	
3.3.1. Trenutačno stanje		46	
3.3.2. Razvijena vlastita strategija		47	
3.3.3. Nefinancijski izvještaj		47	
3.3.4. Samoprocjena strateških komponentni		48	
3.4. Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju		52	
3.4.1. Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje		52	
3.4.2. Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje		54	
3.4.3. Prepoznavanje vlastitih slabosti		56	
Kompozitni indeks - Indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju		60	
4. Zaključci i preporuke		62	

Predgovor

Zbog klimatskih je promjena i upravljanje rizicima u gospodarstvu dobilo sasvim novu dimenziju. Teže je planirati i realizirati poslovne aktivnosti, odvažiti se na ulaganja, ali i doći do željenih rezultata.

Krajnje je vrijeme za promjenu načina razmišljanja i ponašanja. Upravo će gospodarstvo biti ključni pokretač promjena. Globalna ekonomija radi sve jači zaokret prema održivosti i to je trend koji će se sve intenzivnije nastaviti jer alternative nema. Veliki se igrači već snažno pozicioniraju u tom novom svjetskom poretku, a svoje mjesto pod zelenim suncem što prije moraju naći i domaće tvrtke.

U tom procesu prelaska i promjene te hvatanja koraka sa svijetom koji se mijenja, moramo imati na umu hrvatske prilike i tražiti vlastite modele za uspjeh. Moramo znati gdje se sada nalazimo kako bismo utvrdili kako možemo do cilja. Upravo smo se iz tog razloga odlučili provesti ovo istraživanje, prvo ovakve vrste na našim prostorima.

Analiza je imala nekoliko ciljeva. Glavna misija bila je procijeniti utjecaj zelene

tranzicije na poslovanje različitih sektora, ali i spremnost hrvatskih poduzeća iz različitih gospodarskih sektora na zelenu tranziciju. Željeli smo steći uvid i u utjecaj zelene tranzicije na interne procese te utvrditi potencijal za financiranje projekata iz fondova Europske unije. Osim procjene stanja, cilj istraživanja je i izraditi preporuke i smjernice za unapređenje kapaciteta hrvatskih poduzeća, ali i cjelokupnog gospodarstva.

U zaokretu koji je pred nama tvrtke mogu računati na potporu Komore. Zelena tranzicija, ulaganje u održivost i postizanje održivog, klimatski neutralnog društva mora biti prioritet djelovanja poslovne zajednice u narednom razdoblju.

dr. sc. Luka Burilović

—

**PREDSJEDNIK HRVATSKE
GOSPODARSKE KOMORE**

Predgovor

Svijest o potrebi cjelovitog pristupa, aktivne politike te uključivanja svih dionika u postizanje klimatske neutralnosti u zadnjih je par godina globalno ojačala više nego ikad prije.

Europska komisija je zacrtala smjer postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine te u zadnjih nekoliko godina poduzima odlučne strateške korake kako bi se taj cilj ostvario. Strategija zelene tranzicije postala je konkretnija i jasnija donošenjem novog europskog Zakona o klimi, prijedloga zakonodavnog paketa "Fit for 55" te propisivanjem obveze za minimalno 30% zelenih investicija u Višegodišnjem financijskom okviru te minimalno 37% u Nacionalnim planovima oporavka i otpornosti.

Detalji "Fit for 55" paketa još se pregovara, no krajnji je trenutak da tvrtke počnu strateški razmišljati o svojoj zelenoj transformaciji, i to ne samo u kontekstu energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije, već i industrije 4.0 te novih poslovnih modela utemeljenih na inovativnim zelenim tehnologijama. Izazov je

naravno taj što se investirati mora sada, a rezultati će doći tek za nekoliko godina. Međutim, za one koji se ne odluče investirati sada te žrtvovati dio današnjih profita radi vlastite transformacije, posljedice će najvjerojatnije biti pogubne. Za očekivati je da će u narednih nekoliko godina oni koji ne krenu sustavno smanjivati svoj ugljični otisak plaćati visoke kazne, imati otežani pristup financiranju te izgubiti povjerenje svojih kupaca, partnera i zaposlenika.

Zanimalo nas je kako tvrtke u ovom prijelomnom razdoblju razmišljaju o vlastitoj zelenoj tranziciji te smo stoga u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom izradili ovo istraživanje. Glavni je uvid da većina poduzeća nije proaktivna, odnosno ne gleda na zelenu tranziciju kao na priliku i nema pripremljenu strategiju za zelenu tranziciju. Međutim, i među našim

tvrtkama postoje "odlikaši" - oni koji su već započeli sa zelenom tranzicijom, vide zelenu tranziciju kao priliku te namjeravaju razvijati i investirati nove tehnologije koje će omogućiti nove zelene poslovne modele.

S obzirom da je zelena tranzicija ogromna prilika za transformaciju za sve nas, sada je više nego ikada potrebno zajedništvo i sinergijski pristup gospodarstva i javnog sektora kako bi se napravili kvalitetni strateški i zakonski dokumenti, plan implementacije, prilagodio sustav te na najbolji način iskoristila prilika za investiranje i transformaciju gospodarstva koju nudi omotnica EU fondova za razdoblje 2021. do 2027.

Nataša Ćurić Martinčević

—

PREDSJEDNICA UPRAVE APSOLONA

Europska je komisija krajem 2019. objavila novu strategiju rasta, Europski zeleni plan¹. Cilj strategije je omogućiti održiv i uključiv rast, provedbu Programa Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeva održivog razvoja te tranziciju prema pravednom i prosperitetnom društvu modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova. Dodatno, nakon što je Vijeće Europske unije usvojilo prijedlog prvog europskog propisa o klimi - Europski zakon o klimi², postignut je i dogovor o postizanju klimatske neutralnosti do 2050. i smanjenju stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. godine.

Analizom spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost želimo:

- procijeniti utjecaj zelene tranzicije na poslovanje različitih gospodarskih sektora;
- procijeniti spremnost hrvatskih poduzeća iz različitih gospodarskih sektora na zelenu tranziciju;
- procijeniti utjecaj zelene tranzicije na interne procese te prepoznavanje potencijala za financiranje projekata iz EU fondova.

Ispitanici su podijeljeni prema tri ključna kriterija:

- veličini poduzeća;
- sektoru;
- regiji.

Analiza spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost provodila se od **1. srpnja do 30. rujna 2021. godine**. U prvom dijelu istraživanja, pomoću anketnog upitnika, prikupljeni su relevantni podaci, dok je u drugom dijelu istraživanja provedena njihova obrada.

Prikupljeni odgovori su obrađeni kako bi se dobio pregled stanja gospodarstva na području zelene tranzicije u Hrvatskoj. Korištenje ovakvog *bottom-up* pristupa (odozdo prema gore) istraživanju omogućilo je sustavnu analizu dobivenog seta podataka na temelju koje su uočeni ponavljajući obrasci ponašanja. To je pak dovelo do sveobuhvatnih zaključaka o stanju zelene tranzicije hrvatskog gospodarstva te izradu prijedloga preporuka i smjernica za daljnje unapređenje.

Za potrebe Analize definirana su četiri indeksa iz kojih nastaje kompozitni indeks ili "Indeks spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju". Nadalje, četiri pojedinačna indeksa koji ujedno adresiraju i četiri ključna područja, sastavljeni su od nekolicine kriterija pomoću kojih su bodovani odgovori te, na kraju, ocijenjena poduzeća.

Struktura kompozitnog te četiri pojedinačna indeksa prikazana je u Tablici 1.

1 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr

2 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119&from=HR>

Kompozitni indeks

Indeks 1

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

I.1.1. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje

I.1.2. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu

I.1.3. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na ljudske resurse

I.1.4. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja na nove uvjete na tržištu

Indeks 2

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

I.2.1. Predviđeni vremenski rok za pokretanje zelene tranzicije

I.2.2. Značajnost prepreka

I.2.3. Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja

Indeks 3

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

I.3.1. Trenutačno stanje

I.3.2. Razvijena vlastita strategija

I.3.3. Nefinancijski izvještaj

Indeks 4

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

I.4.1. Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje

I.4.2. Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje

I.4.3. Prepoznavanje vlastitih slabosti

TABLICA 1: STRUKTURA KOMPOZITNOG I POJEDINAČNIH INDEKSA U ISTRAŽIVANJU

Subjekti su grupirani u osam velikih skupina djelatnosti prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD). Također, subjekti su grupirani prema regijama sukladno novoj karti regionalnih potpora za razdoblje od 2022. do 2027. godine u Republici Hrvatskoj.

Veličina poduzeća

Veliko poduzeće
Srednje poduzeće
Malo poduzeće

Sektor

Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (NKD A)
Rudarstvo i vađenje (NKD B)
Prerađivačka industrija (NKD C)
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (NKD D)
Trgovina na veliko i malo (NKD G)
Promet i skladištenje (NKD H)
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I)
Informacije i komunikacije (NKD J)

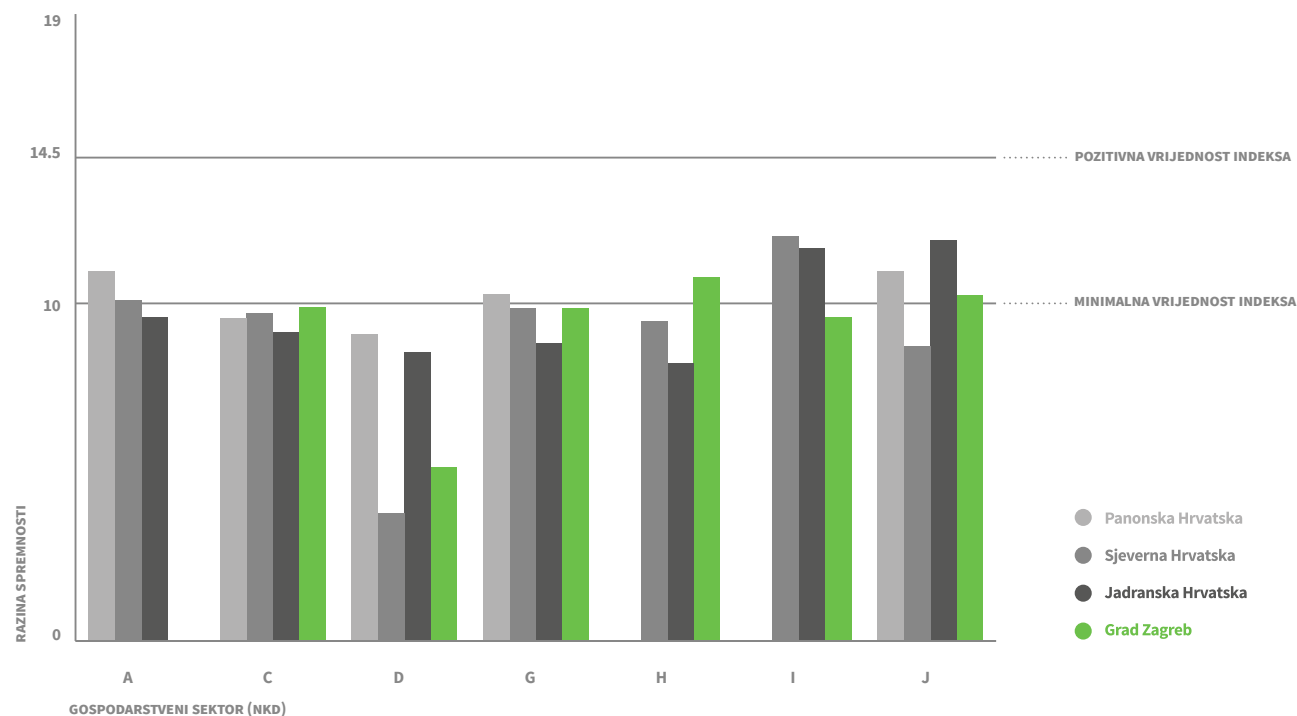
Regija

Panonska Hrvatska
Sjeverna Hrvatska
Jadranska Hrvatska
Grad Zagreb

TABLICA 2: KATEGORIZACIJA ISPITANIKA PREMA DEFINIRANIM SKUPINAMA

Indeks 1

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

SLIKA 1: INDEKS 1 - PROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE

Indeks "Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje" sastoji se od četiri kriterija kojima smo istražili percepciju utjecaja zelene tranzicije na trenutačno poslovanje, uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu, ljudske resurse te potrebu prilagođavanja poslovanja na nove tržišne uvjete.

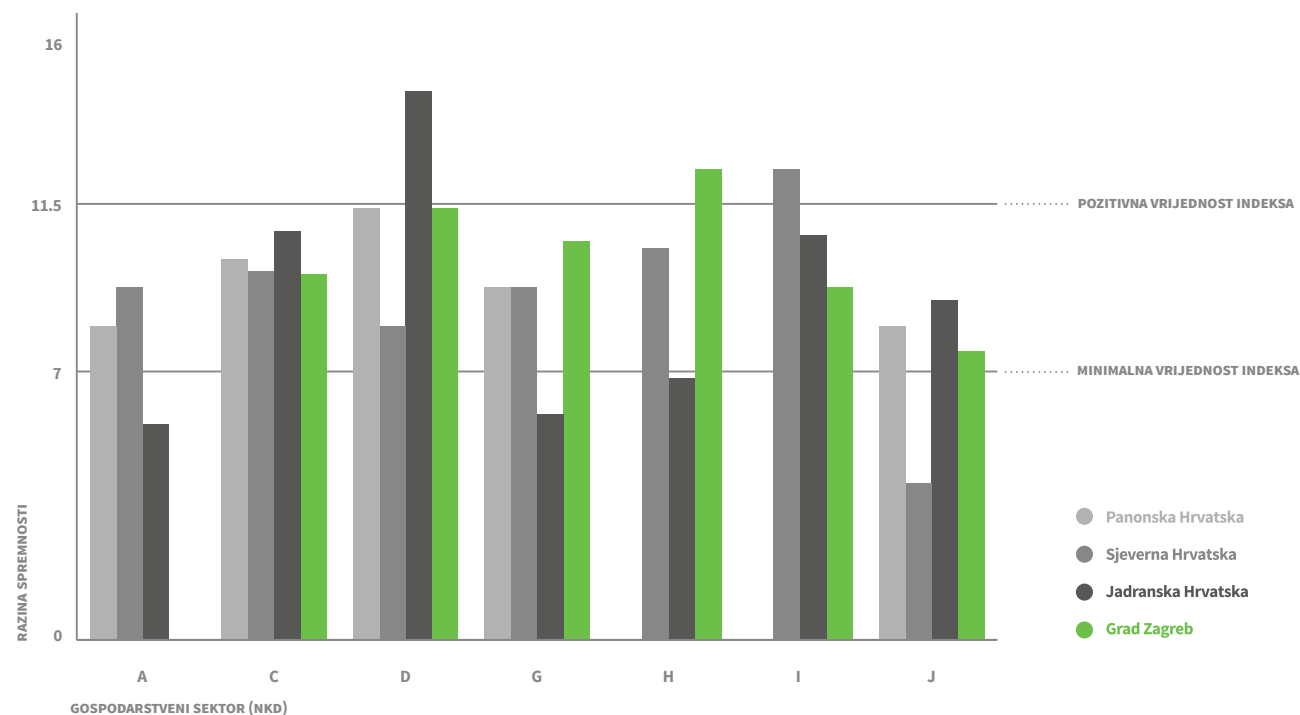
Od maksimalnih 19 bodova, promatrana prosječna vrijednost poduzeća bila je 9,7 što je daleko ispod maksimuma, odnosno na 51,1% maksimuma. Niska vrijednost prosjeka rezultat je nekoliko faktora. Prije svega, nedostatak povjerenja u vlastite kapacitete promjene, nespremnost ljudskih potencijala i neprilagođenost poslovnih modela zelenoj tranziciji. Navedeno ukazuje na potrebu za edukacijom u ovom području, upoznavanje s poslovnim principima i modelima te tranzitnim procesima koji poslovni model i poduzeće mogu pripremiti za tržišne i društvene promjene. Važno je primijetiti da nema značajnih razlika u vrijednostima procjene utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

između regija niti između sektora. Ipak, značajnije razlike mogu se pronaći unutar istih regija, kada se vrijednosti podjele na sektore, kao i unutar sektora po regijama što potvrđuje usklađenost regionalnih razlika u razvijenosti pojedinih sektora s razlikama u povijesnim i geografskim okolnostima. Također, stavovi prema mogućnostima koje zelena tranzicija stvara na tržištu i kapacitetima prilagodbe na promjene su uglavnom negativni, što bi moglo biti indikativno na prethodna iskustva naših poduzeća na tržištu.

Indeks 2

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

SLIKA 2: INDEKS 2 - PROCJENA STANJA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

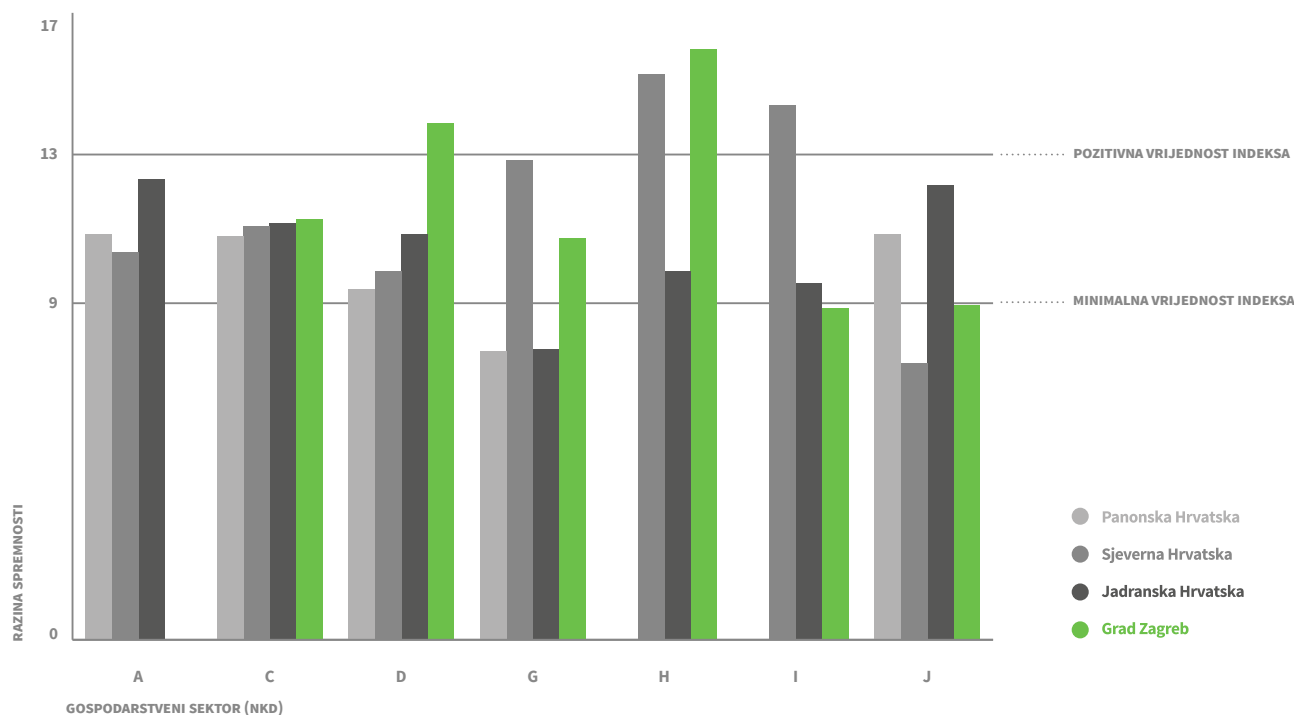
Indeksom "Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo vremensku komponentu zelene tranzicije, prepoznavanje potencijalnih prepreka u provedbi zelene tranzicije i samoprocjenu značajnosti istih te samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na pojedine segmente poslovanja.

Od maksimalnih 16 bodova, promatrana prosječna vrijednost poduzeća bila je 9,1 što je daleko ispod maksimuma, odnosno na 56,9% maksimuma. Niska prosječna vrijednost rezultat je nekoliko faktora od kojih su najznačajniji nemogućnost ili neizvjesnost sufinanciranja procesa prilagodbe na zelenu tranziciju, nedostatak jasnog zakonodavnog okvira koji regulira procese potrebne u tranziciji i povezano s time, neprilagođenost trenutnih radnih mjesta potrebama procesa tranzicije, nerazvijena potrebna infrastruktura te zastarjeli poslovni modeli. Važno je primijetiti da nema značajnih razlika u vrijednostima procjene stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju između regija,

ni između sektora, ali se znatnije razlike mogu pronaći unutar istih regija, kada se vrijednosti podjele na sektore, te unutar sektora po regijama.

Indeks 3

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

SLIKA 3: INDEKS 3 - PROCJENA STRATEŠKE SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Indeksom "Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo trenutačno stanje na području strateškog planiranja procesa zelene tranzicije, trenutačno stanje na području izvještavanja, odnosno praćenja utjecaja pojedinog poduzeća na društvo i okoliš te samoprocjenu strateških komponenti za zelenu tranziciju.

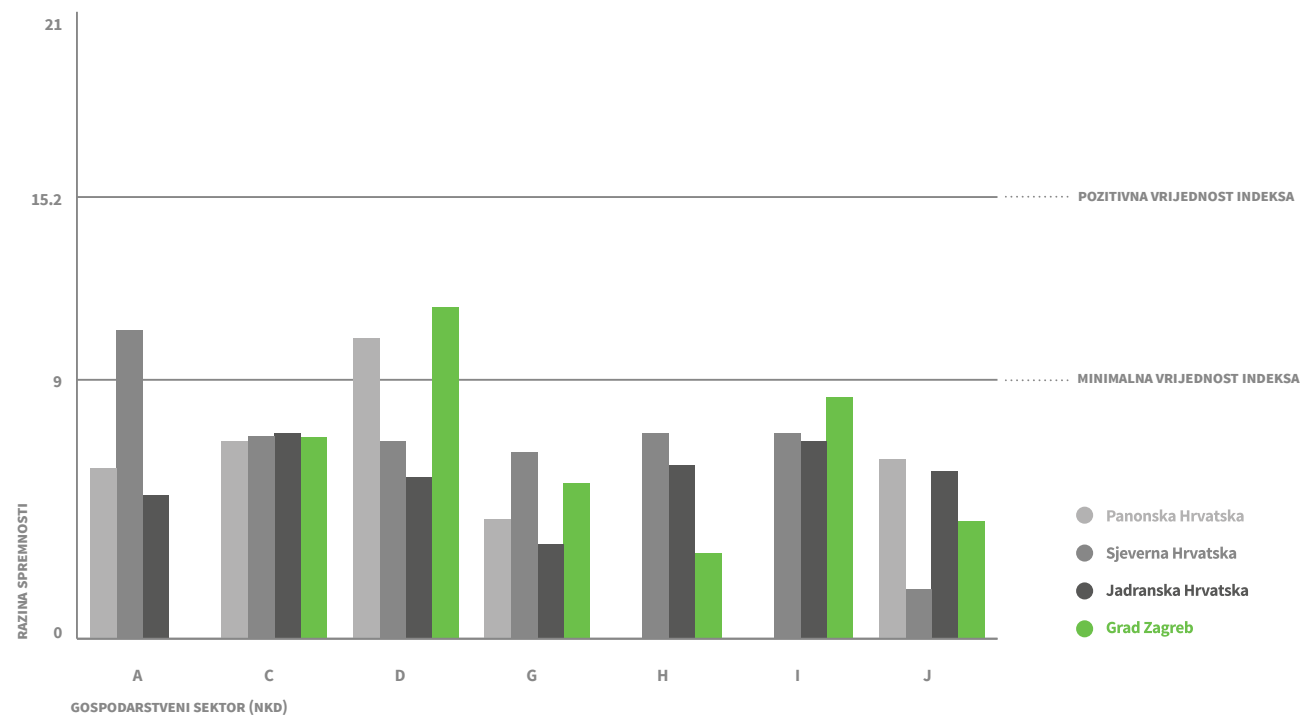
Od maksimalnih 17 bodova, promatrana prosječna vrijednost poduzeća bila je 11,1 što je ispod maksimuma, odnosno na 65,3% maksimuma. U ovom slučaju, niska prosječna vrijednost rezultat je nedostatka jasne strukture procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću što dovodi do potpunog izostanka ili nepravovremeno donesenih konkretnih mjera koje su potrebne za prilagodbu poduzeća na zelenu tranziciju. Generalni trend ukazuje na pravovremenu identifikaciju potreba, ali istovremeno i nedostatak internih kapaciteta za njihovo ispunjavanje. Ispitanici su istaknuli želju za planiranjem i izradom strategija i izvještaja, ali vidljiv je tek neznatan postotak njihove izvedbe

unutar poduzeća. Ovaj trend dodatno je pojačan nedostatkom jasnih ciljeva na nacionalnoj razini, ili bar percepcije nedostataka istih, te isticanja važnosti jasnih modela sufinanciranja tranzicije. Važno je primijetiti da nema znatnih razlika u vrijednostima procjene strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju između regija niti između sektora, ali se značajnije razlike mogu pronaći unutar istih regija, kada se vrijednosti podjele na sektore, te unutar sektora po regijama.

Indeks 4

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

SLIKA 4: INDEKS 4 - PROCJENA INVESTICIJSKE SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Indeksom "Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo samoprocjenu prepoznavanja i poznavanja prilika za sufinanciranje, pripremljenost na njihovo iskorištavanje te prepoznavanje vlastitih slabosti u investicijskoj spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju.

Od maksimalnih 21,3 bodova, promatrana prosječna vrijednost poduzeća bila je 6,2 što je daleko ispod maksimuma, odnosno na 29,1% maksimuma. Prema prikazanim rezultatima može se primijetiti da određeni sektori u nekim regijama imaju znatno više vrijednosti. Dobiveni rezultati pokazuju da nema generalnog trenda koji bi vrijedio za sve sektore i regije kada je u pitanju pripremljenost poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje. Rezultati su zapravo dokazali korelaciju u pripremljenosti poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje sa općom razinom razvijenosti sektora u pojedinim regijama.

Tako je sektor Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) najpripremljeniji u regiji Sjeverna Hrvatska, sektor Prerađivačke industrije (NKD C) u Jadranskoj Hrvatskoj, a sektor Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I) u regijama Jadranske i Gradu Zagrebu. Nadalje, iz rezultata je evidentan trend neinformiranosti i potrebe za razvojem kapaciteta u segmentu strateškog razvoja i izvještavanja.

Zanimljivo je, a djelomično i indikativno da se po pitanju planiranih investicija u hrvatskim poduzećima s fokusom na zelenu tranziciju, poglavito gleda na ulaganja u infrastrukturu, energetska obnovu i tranziciju ka većem udjelu obnovljivih izvora energije.

Jedan od najvažnijih zaključaka Analize je identificirana neusklađenost identificiranih potreba za razvojem kapaciteta za izvještavanje i planiranje u odnosu na planirane investicije. Potrebno je uložiti dodatne napore u informiranje i podršku kako bi se uskladili procesi tranzicije unutar poduzeća i maksimizirao povrat na uloženi kapital.

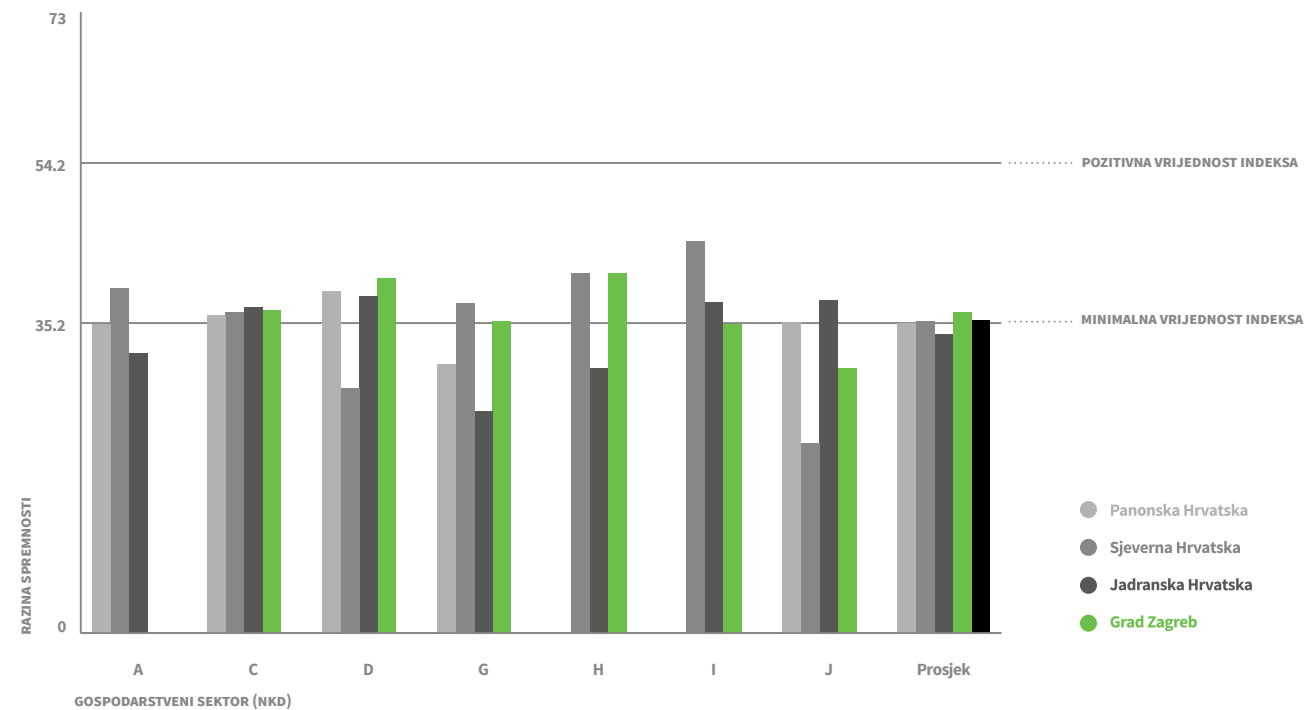
Kompozitni indeks

Prema dobivenim rezultatima, Indeks spremnosti poduzeća pokazuje da nema značajnijih razlika u vrijednostima ukupnog indeksa spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju između regija.

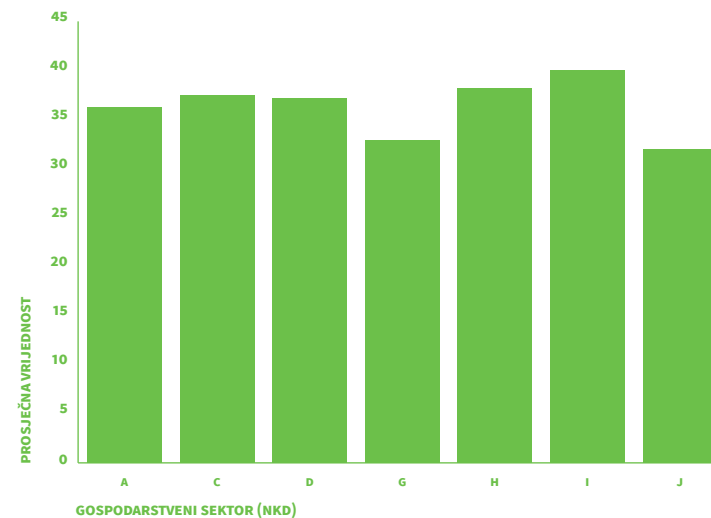
Također, promatrajući prosječne vrijednosti indeksa spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju po NKD-ovima tek nešto lošiji rezultat u spremnosti postigli su sektor Trgovine na veliko i malo (NKD G) i sektor Informacija i komunikacija (NKD J).

SLIKA 5: INDEKS SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU PO NKD-OVIMA

Ukupni indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

SLIKA 6: PROSJEČNE VRIJEDNOSTI INDEKSA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU PO NKD-OVIMA

Donošenjem Europskog zelenog plana, Europska unija postavila si je ambiciozan cilj o Europi kao prvom klimatski neutralnom kontinentu do 2050. godine, a zelena tranzicija kao pojam ušla je u proces strateškog planiranja svih članica Europske unije.

Dodatno, usvajanjem zakonodavnog paketa pod nazivom "Fit for 55", kao ključnog elementa Europskog zelenog plana, donesen je niz prijedloga kako bi se do 2030. klimatskim, energetskim, prometnim i poreznim politikama te politikama o korištenju zemljišta smanjile neto emisije stakleničkih plinova za barem 55 % u usporedbi s razinama iz 1990.

U slučaju Republike Hrvatske, pojam "zelene tranzicije" definiran je u Nacionalnoj razvojnoj strategiji³ prema kojoj je Hrvatska u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve. Sukladno Nacionalnoj razvojnoj strategiji, zelena tranzicija ostvarit će se prelaskom na čistu energiju, poticanjem zelenih i plavih ulaganja, dekarbonizacijom zgrada, razvojem kružnog gospodarstva, jačanjem samodostatnosti u proizvodnji hrane, razvojem biogospodarstva te očuvanjem i obnovom ekosustava i bioraznolikosti.

Također, temeljni ciljevi nedavno usvojene Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu⁴ uključuju postizanje održivog razvoja temeljenog na ekonomiji s niskom razinom ugljika i učinkovitom korištenju resursa. Put kojim nas vodi niskougljična strategija dovest će do postizanja gospodarskog rasta uz manju potrošnju energije i više korištenja obnovljivih izvora energije. Mjere će provoditi svi sektori gospodarstva, počevši od energetike, prometa, industrije, zgradarstva, gospodarstva otpadom, poljoprivrede, turizma i usluga.

Vođeni ovim ambicioznim ciljevima, analizirali smo percepciju utjecaja zelene tranzicije na poslovanje te spremnost hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju. Dodatno smo željeli identificirati utjecaj zelene tranzicije na interne procese poduzeća i prepoznavanje potencijala za sufinanciranje projekata iz EU fondova.

Pored procjene aktualnog stanja, cilj Analize je identificirati potrebne aktivnosti za ublažavanje raskoraka između sve strožih tržišnih uvjeta i trenutnog poslovanja poduzeća u različitim gospodarskim sektorima te dati preporuke i smjernice za unapređenje procesa upravljanja zelenom tranzicijom. Sudjelovanje u Analizi je u najmanju ruku osvijestilo mnoge da su promjene koje tržište postavlja neminovne i da ne postoji alternativa zelenoj tranziciji i održivom poslovanju. Samo ona poduzeća, neovisno o sektoru i regiji iz koje dolaze, koja se na vrijeme pripreme i prilagode zahtjevima zelene tranzicije bit će konkurentna i spremna na sve zahtjevnije tržišne utakmice.

³ <https://hrvatska2030.hr/>

⁴ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_06_63_1205.html

Kako bi se ambiciozni ciljevi Europskog zelenog plana i ostvarili, Europska komisija je početkom 2020. predstavila Plan ulaganja za održivu Europu namijenjen stvaranju okvira za olakšavanje i stimuliranje tranzicije prema klimatski neutralnom, zelenom, konkurentnom i uključivom gospodarstvu. U pripremi je novi financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. te nedavno usvojen Nacionalni plan oporavka i otpornosti u kojem je veliki naglasak stavljen na zelenu transformaciju. Zelena tranzicija će se do 2030. poticati i dodatnim EU mehanizmima kao što su: svakako i sljedeći fondovi:

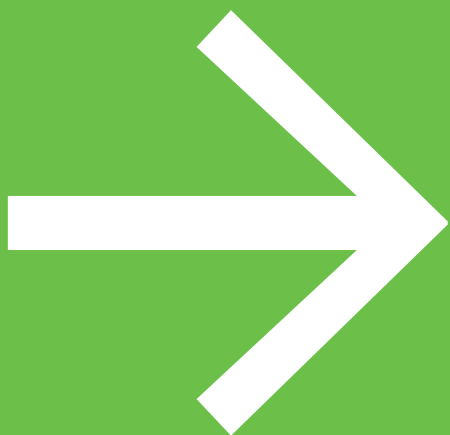
- Modernizacijski fond je program financiranja Europske komisije za podršku deset potrebitih država članica EU kako bi se omogućila njihova tranzicija prema klimatskoj neutralnosti do 2030. Sredstva su namijenjena za modernizaciju energetskog sektora i potporu prelasku na čistije oblike energije.
- Inovacijski fond je uspostavljen u okviru EU ETS Direktive za razdoblje od 2020. do 2030. godine je usmjeren za potporu svim državama članicama za inovativne nisko-ugljične tehnologije i procese u energetski intenzivnim industrijama, a omogućava komercijalizaciju industrijskih rješenja za dekarbonizaciju Europe.
- Fond za pravednu tranziciju je namijenjen za ublažavanje socijalno-ekonomskih posljedica za prelazak s fosilnih goriva na ekološki prihvatljivije gospodarstvo. Obzirom da regije i države u EU-u imaju različite početne pozicije u pogledu zelene tranzicije, Fond za pravednu tranziciju bi trebao spriječiti povećanje razlika u razvijenosti. Sredstva su u prvom redu namijenjena za financiranje postupnog napuštanja proizvodnje i iskorištavanja ugljena, lignita, treseta, nafte iz škriljaca, za transformaciju prljave industrije i investicije u zelene projekte.

Važan element transformacije gospodarstva predstavlja i uključivanje okolišnih, socijalnih i upravljačkih kriterija (ESG kriterija) u procese ocjenjivanja rizičnosti investicije. Održivo financiranje predstavlja oblik transformacije ekonomskog razvoja temeljenog na smanjenom pritisku na okoliš uz uvažavanje društvenih i upravljačkih aspekata poslovanja. Analizom smo obuhvatili i ovaj segment utvrdivši spremnost i usklađenost poslovanja ispitnika s budućim zahtjevima financiranja, kao što je primjerice priprema nefinancijskog izvješća.

U uvodnom dijelu donosimo kratku analizu trendova u potrošnji električne energije, potrošnji energije i energetske učinkovitosti po pojedinim sektorima te emisijama ugljikovog dioksida u Republici Hrvatskoj. Izvor podataka za Analizu trendova u potrošnji električne energije, potrošnji energije i energetske učinkovitosti po pojedinim sektorima te emisijama ugljikovog dioksida u Republici Hrvatskoj je energetskog pregleda "Energija u Hrvatskoj"⁵ koju za potrebe Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja redovito izrađuje Energetski institut Hrvoje Požar.

⁵ http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2020/12/1_Energija_u_Hrvatskoj_2019-compressed-1.pdf

Analiza trendova u potrošnji energije i energetskej učinkovitosti te emisijama CO₂ u Republici Hrvatskoj

Potrošnja energije u prometu

U sektoru prometa, u 2019. godini potrošnja energije povećana je za 4,4 % u odnosu na 2018. Potrošnja tekućih biogoriva, mlaznog i dizelskog goriva je povećana, dok je potrošnja ostalih energenata smanjena. Promatrajući pojedine vrste prometa, u 2019. godini, ostvareno je povećanje potrošnje energije u zračnom, cestovnom te pomorskom i riječnom prometu. U željezničkom prometu potrošnja energije nije se promijenila, dok je u ostalim vrstama prometa potrošnja energije smanjena što se prvenstvo odnosi na javni gradski promet. Povećanje potrošnje energije u zračnom prometu iznosilo je 7,8 %, u cestovnom 4,3 %, a u pomorskom i riječnom prometu 3,8 %. Potrošnja energije u javnom gradskom prometu smanjena je za 1,7 %, dok je u ostalim vrstama prometa zabilježen pad za 27,3 %.

Tijekom razdoblja od 2014. do 2019. godine, potrošnja energije u prometu rasla je s prosječnom godišnjom stopom od 3,8 %. Trend smanjenja ostvaren je samo u potrošnji motornog benzina, dok je u potrošnji ostalih oblika energije ostvaren trend porasta potrošnje.

Energetska učinkovitost u industriji

Analize energetske učinkovitosti u industriji promatraju odnos energetske intenzivnosti i neposredne potrošnje energije s fokusom na pokazatelje za pojedine industrijske grane za 2019. u odnosu na prethodnu godinu. Energetska se intenzivnost ovdje promatra kao omjer fizičke potrošnje energije, prema svim energentima, i dodane vrijednosti u promatranoj industrijskoj grani.

Razina energetske učinkovitosti prikazuje se pomoću indeksa koji je omjer ukupne potrošnje finalne energije i indeksa proizvodnje za pojedinu industrijsku granu, prema analognom omjeru za indeksu 2000. godinu. Indeks energetske učinkovitost potrošnje energije u prerađivačkoj industriji u 2019. godini nastavlja blagi trend smanjenja, gledano u prosjeku, što znači relativno povećanje učinkovitosti. Porast tog indeksa, odnosno smanjenja same učinkovitosti, je od 2013. izražen kod drvne industrije, a u odnosu na 2018. ima porast od 3,2 %. To je, kao i u prethodnim pokazateljima uvjetovano većom potrošnjom energije. Drugi najveći iznos ovog indeksa je kod papirne industrije, no porast u odnosu na prethodnu godinu je manji od 1 %.

Energetska učinkovitost u prometu

Sektor prometa trenutno je jedan od najintenzivnijih potrošača energije u Republici Hrvatskoj. U razdoblju od 1991. do 2019. godine udio potrošnje prometnog sektora u finalnoj energetskej potrošnji porastao je s 21,7 na 35,3 %, što ukazuje na veliki potencijal za provedbu mjera energetske učinkovitosti. Od 2007. godine kada je postignuta potrošnja energije u iznosu od 91,07 PJ, bilježi se kontinuirani pad i to na iznos od 86,6 PJ u 2010. godini, 85,0 % PJ u 2011. te na 84,0 % PJ u 2012. godini. Glavni uzrok takvog negativnog trenda proizlazi iz globalne ekonomsko – financijske krize u koju je Republika Hrvatska ušla u drugoj polovici 2008., što se manifestiralo kroz manju potrebu za mobilnošću, a samim time i manjom potrošnjom goriva. U 2013. godini došlo je do promjene trenda, odnosno do porasta potrošnje na 85,4 % PJ, a 2019. zabilježena je maksimalna potrošnja energije kroz povijesno razdoblje od 101,8 % PJ.

U razdoblju od 2000. do 2019. godine, indeks energetske učinkovitosti (ODEX) za cjelokupan prometni sektor smanjio se za 10,8 %. Povećanje od 10,5 % zabilježeno je u kategoriji domaćeg zračnog prometa, čemu je značajno doprinijelo povećanje popunjenosti u putničkom prometu. Učinkovitost kamiona i lakih dostavnih vozila povećala se za 8,1 %, dok se u kategoriji osobnih vozila energetska učinkovitost povećala za 16,2 %.

Emisije ugljikovog dioksida u Republici Hrvatskoj

Nacionalni inventar emisija stakleničkih plinova određuje se primjenom IPCC metodologije razvijene u okviru UNFCCC konvencije, a u nadležnosti je Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Za energetiku je svakako najznačajnije pratiti emisiju ugljikovog dioksida, s obzirom na to da je CO₂ najznačajniji antropogeni uzročnik globalnog zatopljenja te da njegove emisije uslijed izgaranja goriva imaju dominantan utjecaj na ukupne emisije CO₂.

Prema preliminarnim rezultatima proračuna za 2019. godinu, emisija CO₂ iz pokretnih i nepokretnih energetskih izvora iznosila je 15,3 mil. tona, što je za 0,7 % manje od emisije iz prethodne godine i 23,7 % niže od emisije iz 1990. godine. Prosječni godišnji porast emisije CO₂ u razmatranom razdoblju od 2014. do 2019. godine iznosio je 0,2 %.

Iz nepokretnih energetskih izvora u 2019. godini emitiralo se 57,5 %, i to 23,9 % iz postrojenja za proizvodnju i transformaciju energije, 16,8 % iz industrije i građevinarstva te 16,8 % iz neindustrijskih ložišta. Cestovni je promet sudjelovao u emisiji s 41,0 %, a vancestovni promet s 1,5 %. Pod vancestovnim prometom podrazumijevaju se zračni, željeznički te pomorski i riječni promet. Osim iz energetskih sektora do emisija dolazi i iz proizvodnih procesa bez izgaranja goriva (najviše iz cementara), iz sektora pridobivanja i distribucije fosilnih goriva (izdvajanje CO₂ iz prirodnog plina na CPS Molve) te ostalih neenergetskih izvora, što za različite godine iznosi od 12 do 16 % ukupne emisije CO₂ u Hrvatskoj.

2.1. Prostorni obuhvat istraživanja

Podaci za Analizu spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost prikupljeni su od 192 hrvatska poduzeća, od čega 33 velikih (s više od 250 zaposlenika), 63 srednjih (50 do 249 zaposlenika) i 42 malih (25 do 49 zaposlenika), dok ostatak otpada na mikro (osam ispitanika) te ostali koji se o veličini poduzeća nisu izjasnili.

Subjekti su grupirani u osam velikih skupina djelatnosti prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD): Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (područje A prema NKD-u), Rudarstvo i vađenje (područje B prema NKD-u), Prerađivačka industrija (područje C prema NKD-u), Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (područje D prema NKD-u), Trgovina na veliko i malo (područje G prema NKD-u), Promet i skladištenje (područje H prema NKD-u), Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (područje I prema NKD-u), Informacije i komunikacije (područje J prema NKD-u). Važno je napomenuti da, zbog slabog odaziva (prikupljen samo 1 odgovor na anketni upitnik) poduzeća iz područja B prema NKD-u, sektor "Rudarstvo i vađenje" nije obuhvaćen Analizom.

Subjekti su također grupirani prema regijama, sukladno novoj karti regionalnih potpora za razdoblje od 2022. do 2027. godine u Republici Hrvatskoj. Ciljni ispitanici istraživanja bile su osobe strateški odgovorne za područje zelene tranzicije unutar poduzeća.

Veličina poduzeća	Sektor	Regija
Veliko poduzeće Srednje poduzeće Malo poduzeće	- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (NKD A) - Rudarstvo i vađenje (NKD B) - Prerađivačka industrija (NKD C) - Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (NKD D) - Trgovina na veliko i malo (NKD G) - Promet i skladištenje (NKD H) - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I) - Informacije i komunikacije (NKD J)	Panonska Hrvatska Sjeverna Hrvatska Jadranska Hrvatska Grad Zagreb

TABLICA 3: KATEGORIZACIJA ISPITANIKA
PREMA DEFINIRANIM SKUPINAMA

2.2.

Metode i tijek istraživanja

Analiza spremnosti hrvatskih poduzeća na zelenu tranziciju za klimatsku neutralnost provedena je od **1. srpnja do 30. rujna 2021. godine**. U prvom dijelu istraživanja prikupljeni su relevantni podaci, dok je u drugom dijelu istraživanja provedena obrada istih.

Pomoću upitnika, dobiveni su odgovori na pitanja koja pokrivaju četiri ključna područja zelene tranzicije.

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

Prvi dio upitnika ispituje percepcije o utjecaju zelene tranzicije na trenutačno poslovanje, sadašnji poslovni model i poslovne prilike te ljudske resurse. Navedene percepcije prikupljale su se s ciljem dobivanja uvida u stavove poduzeća prema zelenoj tranziciji, njihovog pristupa istoj i percepciji utjecaja zelene tranzicije za poslovanje.

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Ovim segmentom ispitali smo percepcije utjecaja na segmente poslovanja, vremenski okvir spremnosti na tranziciju te identificirali prepreke u procesu tranzicije.

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Ovim segmentom smo identificirali stratešku strukturu zelene tranzicije pojedinog poduzeća, razinu usklađenosti procesa tranzicije te izrada i implementacija strategije zelene tranzicije i provedba institucionaliziranih procesa nefinancijskog izvještavanja. Za razliku od procjene utjecaja zelene tranzicije na poslovanje, procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju analizira strateške preduvjete odnosno zeleni smjer u kojem gospodarstvo želi i planira ići u budućnosti.

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

U ovom segmentu usmjerili smo se na ispitivanje spremnosti postojećih ili planiranih investicija, poznavanje mogućnosti sufinanciranje investicija u cilju pripreme za zelenu tranziciju, značaj i područje planiranih investicija te samoprocjenu slabosti i potrebe za dodatnim naporom u procesu zelene tranzicije.

Bottom-up pristup (odozdo prema gore) istraživanju je omogućio sustavnu analizu dobivenog seta podataka na temelju koje su uočeni ponavljajući obrasci ponašanja. Temeljem prikupljenih informacija izvedeni su zaključci o stanju zelene tranzicije hrvatskog gospodarstva te je izrađen cijeli niz preporuka i smjernica za poboljšanje.

Izrada pondera za potrebe izračuna kompozitnog indeksa uključuje kriterij spremnost poduzeć i unakrsnu evaluaciju faktora poslovanja zelene tranzicije. Sama metodologija se koristi u više relevantnih istraživanja u području zelene tranzicije i može se podijeliti u dvije faze:

Prva faza analize obuhvaća svaki pojedinačni indeks pojedinačno i uključuje pondere i maksimalni broj bodova za kriterije prisutne u svakom pojedinačnom indeksu. Za potrebe druge faze analize, odnosno izradu kompozitnog indeksa, generirani su ponderi i bodovi za kompozitni indeks.

Proces je proveden u odvojenim koracima kako bi svaki dio analize, bio cjelina vrijedna promatranja te kako bi se omogućila što veća preciznost konačnog kompozitnog indeksa, odnosno indeksa ukupne spremnosti na zelenu tranziciju.

Utvrđene vrijednosti spremnosti poduzeća unutar indeksa postavljene kao postotne vrijednosti rezultata indeksa i za sva mjerenja imaju istu postotnu vrijednost. Na taj način, utvrđene su tri kategorije stupnja spremnosti na zelenu tranziciju:

1. Minimalna vrijednost spremnosti (50 % maksimalnog broja bodova)

Označava očekivanu spremnost na zelenu tranziciju poduzeća koje nije svjesno i aktivno radilo na pripremi za zelenu tranziciju ili koje zbog drugih, vanjskih, faktora nije bilo u mogućnosti pripremiti poduzeće na istu.

2. Pozitivna vrijednost spremnosti (75 % maksimalnog broja bodova)

Označava očekivanu spremnost na zelenu tranziciju poduzeća koje se kroz svjesne odluke i poslovne aktivnosti priprema na zelenu tranziciju koja bi ujedno trebala imati pozitivan utjecaj na njegovo daljnje poslovanje.

3. Maksimalna vrijednost spremnosti (100 % maksimalnog broja bodova)

Označava maksimalne vrijednosti koje je moguće ostvariti u cilju pripreme na zelenu tranziciju.

Uz pitanja koja su pridonijela stvaranju indeksa spremnosti na zelenu tranziciju, ovom metodologijom se nastojalo dobiti uvid u razmišljanja i stavove predstavnika poduzeća važnosti različitih procesa i institucija koje čine ili utječu na uspješno provođenje zelene tranzicije.

2.3.

Kompozitni indeks, pojedinačni indeksi i kriteriji

Konačni indeks je **Kompozitni indeks** kao pokazatelj spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju, dobiven ponderiranjem vrijednosti četiri pojedinačna indeksa. Svaki indeks dobiven je standardiziranjem bodovnih skala za dva, tri ili četiri kriterija, ovisno o tome koliko ih obuhvaća. Istraživanje uključuje ukupno četiri ključna područja:

- Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje;
- Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju;
- Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju;
- Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju.

Kompozitni indeks

Indeks 1

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

- I.1.1. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje
- I.1.2. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na uspješnost poslovanja prema trenutnom poslovnom modelu
- I.1.3. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na ljudske resurse
- I.1.4. Percipirani utjecaj zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja na nove uvjete na tržištu

Indeks 2

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

- I.2.1. Predviđeni vremenski rok za pokretanje zelene tranzicije
- I.2.2. Značajnost prepreka
- I.2.3. Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja

Indeks 3

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

- I.3.1. Trenutačno stanje
- I.3.2. Razvijena vlastita strategija
- I.3.3. Nefinancijski izvještaj

Indeks 4

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

- I.4.1. Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje
- I.4.2. Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje
- I.4.3. Prepoznavanje vlastitih slabosti

TABLICA 4: STRUKTURA KOMPOZITNOG I POJEDINAČNIH INDEKSA U ISTRAŽIVANJU

Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije

Industrija 4.0. temelji se na
inteligentnom umrežavanju
strojeva (i drugih uređaja)
pomoću naprednih informacijsko-
komunikacijskih tehnologija.

Cilj je omogućiti autonomno komuniciranje među uređajima, analiziranje i prikupljanje velike količine podataka, autonomno donošenje odluka, praćenje imovine i procesa u stvarnom vremenu, stvaranje dodane vrijednosti te vertikalnu i horizontalnu integraciju.

Visoka razina integracija svih tehnologija te njihova umreženost s okolinom, odnosno s pripadajućim lancima vrijednosti, stvara pametne tvornice - esencijalne elemente budućih pametnih industrija.

Pametna industrija temeljena na visokim tehnologijama osigurat će nam bolje plaće, veću zaposlenost i dugoročnu održivost gospodarstva. Stoga je posebno važno naglasiti i potrebu za izobrazbom zaposlenika koji će upravljati tim sofisticiranim procesima.

Transformacija poslovnih modela u sklopu Industrije 4.0 rezultira povećanom produktivnošću i fleksibilnošću te boljom kvalitetom proizvoda, kao i povećanom brzinom razvoja proizvoda. To za poduzeće znači smanjenje troškova, povećanje dobiti te mogućnost razvoj inovacija i novih usluga.

dr. sc. Tomislav Radoš

—

**POTPREDSJEDNIK HGK ZA
INDUSTRIJU I ODRŽIVI RAZVOJ**

Digitalna transformacija kao komponenta zelene tranzicije

Digitalna transformacija i upravljanje promjenama složeni su procesi s kojima se susreću sve organizacije - male, srednje i velike. Promjene u poslovanju uključuju metode koje preusmjeravaju i redefiniraju upotrebu resursa, poslovne procese, raspodjele proračuna i druge modele poslovanja koje značajno utječu na samu organizaciju.

Uspješnost digitalne transformacije ovisi o usklađenosti strateških smjernica, poslovnih modela i same investicije koji se ugrađuju u korporativnu kulturu organizacije. Otvorenost ka promjenama i težnja za što većom efikasnošću i agilnošću samo su neki od osnovnih preduvjeta za uspješnu implementaciju. S obzirom na sve izraženu dinamičnost okruženja, alternativa ulaganjima u digitalnu transformaciju poslovanja ne postoji jer se danas ovakva ulaganja smatraju osnovnim preduvjetima za postizanje održive konkurentnosti i rasta.

Na tragu toga, važno je uključiti i tzv. zelenu komponentu koja će spojem digitalnih procesa, organizacijske promjene i sustavnog promišljanja o energetskej održivosti iz temelja promijeniti strukturu organizacija i usmjeriti ih ka održivom i zelenom načinu razmišljanja. U digitalnoj eri potpuno povezanog svijeta, nužno je da energija, koja

je temelj digitalne infrastrukture, postane digitalna i to s glavnim ciljem optimizacije potrošnje energije i postizanja ugljične neutralnosti. Inovativna rješenja integriraju digitalne tehnologije i energetske sustave kako bi omogućile inteligentno upravljanje proizvodnjom, prijenosom, distribucijom, skladištenjem i potrošnjom energije. Jedino razvojem takvih rješenja omogućit ćemo implementaciju obnovljivih izvora energije u energetske sustav.

Andrijana Parić

—
**VIŠA IZVRŠNA DIREKTORICA
ODJELA ZA DIGITALNI RAZVOJ**

Rezultati istraživanja

Predstavnici poduzeća ću su ispunjavanjem upitnika dali odgovore na pitanja koja pokrivaju četiri ključna područja zelene tranzicije:

- Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje;
- Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju;
- Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju;
- Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju.

Svaki od prethodno navedena četiri područja (pojedinačni indeksi) sastoji se od nekoliko kriterija.

3.1.

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

Sve stroži europski i nacionalni propisi i neminovno poskupljenje energenata utjecat će na poslovanje poduzeća. Prihvatanje i brza prilagodba promjenama ključni su za opstanak na tržištu. Indeks "Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje" ispituje koliko su hrvatska poduzeća osviještena kada su u pitanju promjene koje će uskoro nastupiti na tržištu.

Indeks "Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje" sastoji se od četiri kriterija kroz koja smo istražili percepciju utjecaja zelene tranzicije na trenutačno poslovanje, uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu, ljudske resurse te potrebu prilagođavanja poslovanja na nove tržišne uvjete.

3

3.1.1.

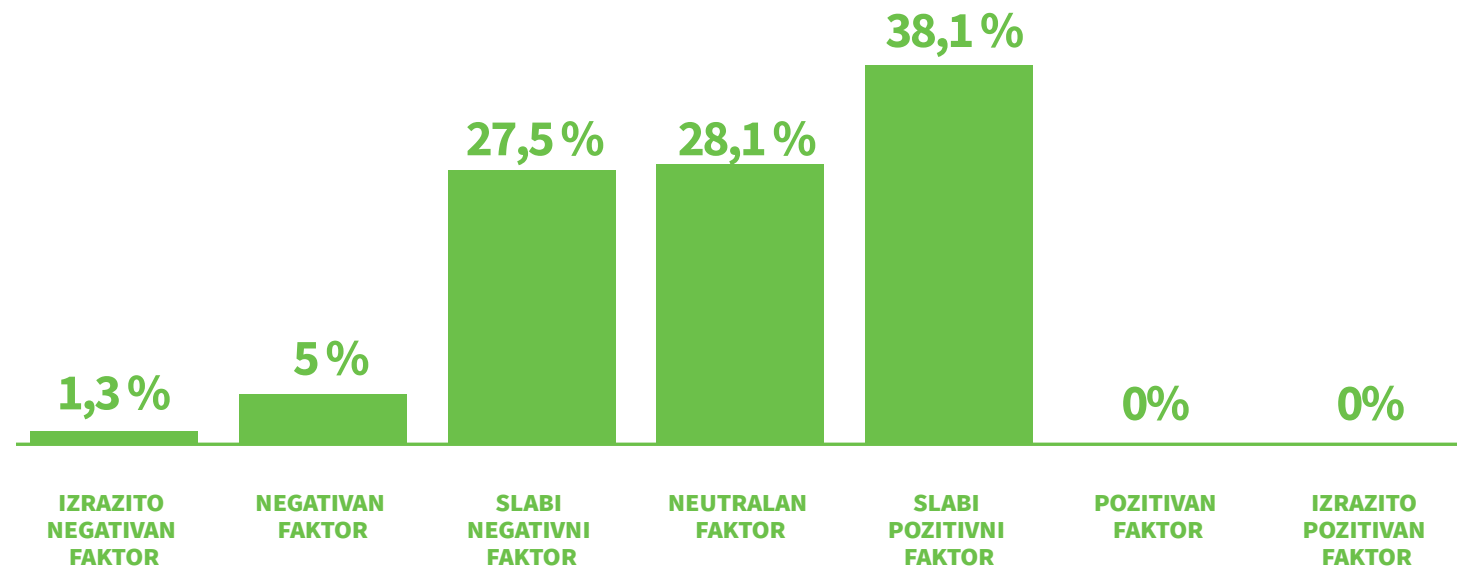
Percipirani utjecaj zelene tranzicije na poslovanje

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na trenutno poslovanje ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali od izrazito negativnog do izrazito pozitivnog faktora u trenutnom poslovanju.

Prema rezultatima, trenutna percepcija procesa zelene tranzicije, kao faktora koji ima utjecaj na trenutno poslovanje, najčešće je percipirana kao faktor koji će imati utjecaj na poslovanje, u pozitivnom (38,1% ispitanika) i negativnom

(27,5% ispitanika) smislu, ali slabijeg intenziteta. 28,1% ispitanika smatra da proces zelene tranzicije neće imati utjecaj na trenutno poslovanje.

Iako tek manji broj ispitanika zelenu tranziciju percipira kao negativan (5%) do izrazito negativan faktor (1,3%) utjecaja na poslovanje, porazna je činjenica da ju nitko od ispitanika ne smatra pozitivnim niti izrazito pozitivnim faktorom koji može utjecati na poslovanje.

SLIKA 7: PERCIPIRANI UTJECAJ ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE

3.1.2.

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na uspješnost poslovanja prema trenutačnom poslovnom modelu ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na trenutačni poslovni model te kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na prihode.

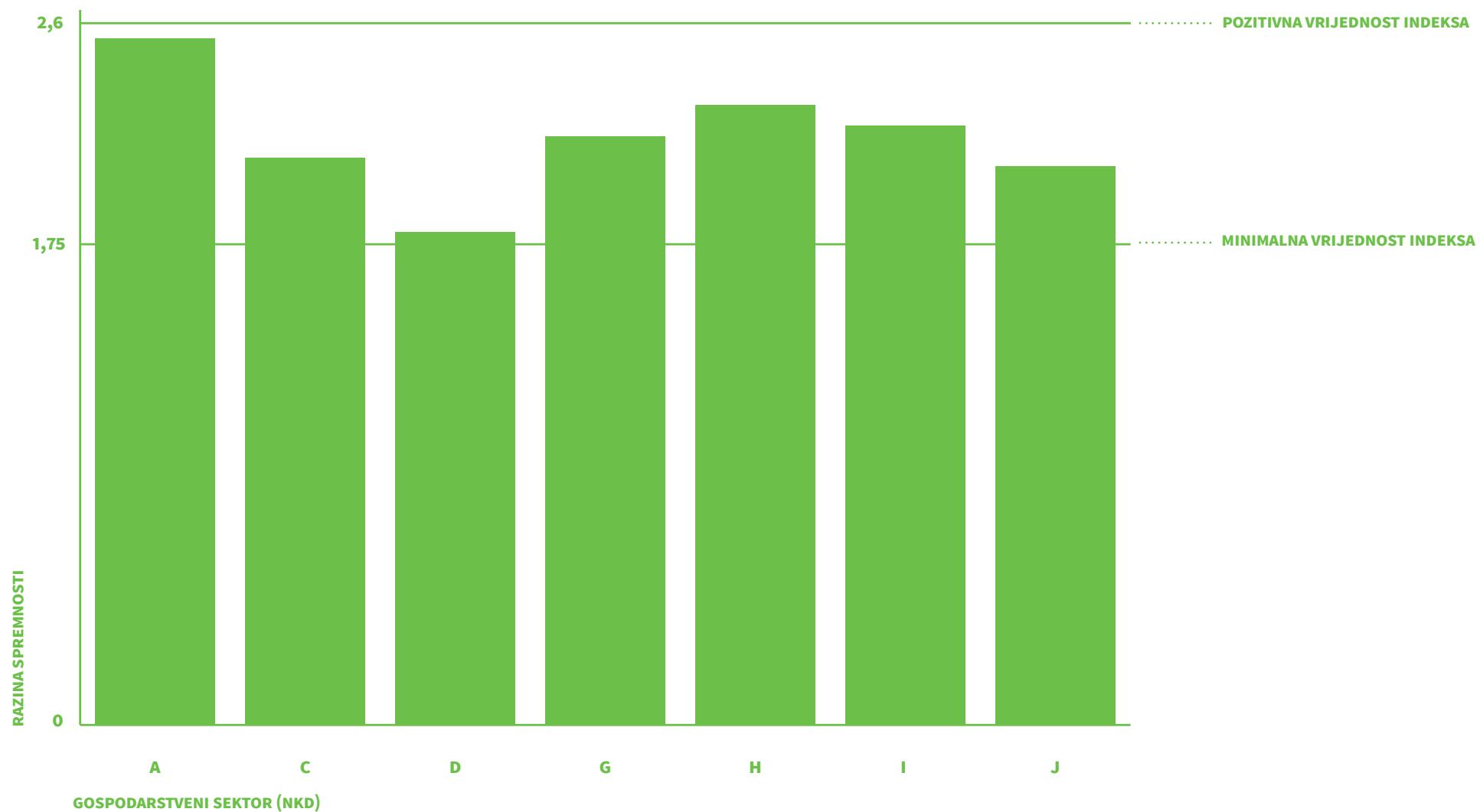
Utjecaj zelene tranzicije na trenutačni poslovni model ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali koja s jedne strane obuhvaća kriterij procjene da će poslovni model u potpunosti ostati isti do kriterija procjene da će se poslovni model u potpunosti promijeniti.

Utjecaj zelene tranzicije na prihode ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali procjene da će zelena tranzicija utjecati negativno s jedne strane, do procjene da će zelena tranzicija utjecati pozitivno na prihode poslovanja s druge strane.

Prema rezultatima, trenutačna percepcija procesa zelene tranzicije kao faktora koji će pozitivno utjecati na prihode i bez prilagodbe poslovnog modela, najviše je prisutna kod ispitanika iz sektora Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) te sektora Prometa i skladištenja (NKD H). S druge strane, ispitanici iz sektora Opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije (NKD D), Informacije i komunikacije (NKD J) te sektora Prerađivačke industrije (NKD C), percipiraju proces zelene tranzicije kao faktor koji će, bez promjene trenutačnog poslovnog modela, negativno utjecati na prihode.

Budući da je u prošlosti najviše sredstava iz financijskih mehanizama Europske unije bilo namijenjeno upravo poticanju projekata u sektoru Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, a proces poticanja ekološke proizvodnje unutar Europske unije jedan od najstarijih zelenih inicijativa, ne iznenađuje najveća osviještenost upravo u tom sektoru. Poticajni izvori sufinanciranja i dugoročna razvojna politika u sektoru Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva rezultirala je višim stupnjem pripremljenosti na zelenu tranziciju trenutnog poslovnog modela upravo poljoprivrednih poduzeća.

Iako su predstavnici nekih sektora više, a drugih manje spremni, bodovni prag za pozitivnu vrijednost spremnosti iznosi 2,6. Na Slici 8 prikazani su ostvareni bodovi po pojedinim sektorima te se jasno vidi da niti jedan sektor nije pozitivno spreman na zelenu tranziciju, odnosno smatra da su potrebne značajne promjene poslovnog modela te da će proces zelene tranzicije negativno utjecati na prihode poslovanja. Gledajući minimalnu vrijednost spremnosti koja kod ovog kriterija iznosi 1,8 većina se sektora ipak (osim sektora Opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije - NKD D), uz pojačane aktivnosti edukacije i informiranja, nalazi na dobrom putu.

SLIKA 8: PERICIPIRANI UTJECAJ ZELENE
TRANZICIJE NA USPJEŠNOST POSLOVANJA PREMA
TRENUTAČNOM POSLOVNOM MODELU

3.1.3.

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na ljudske resurse

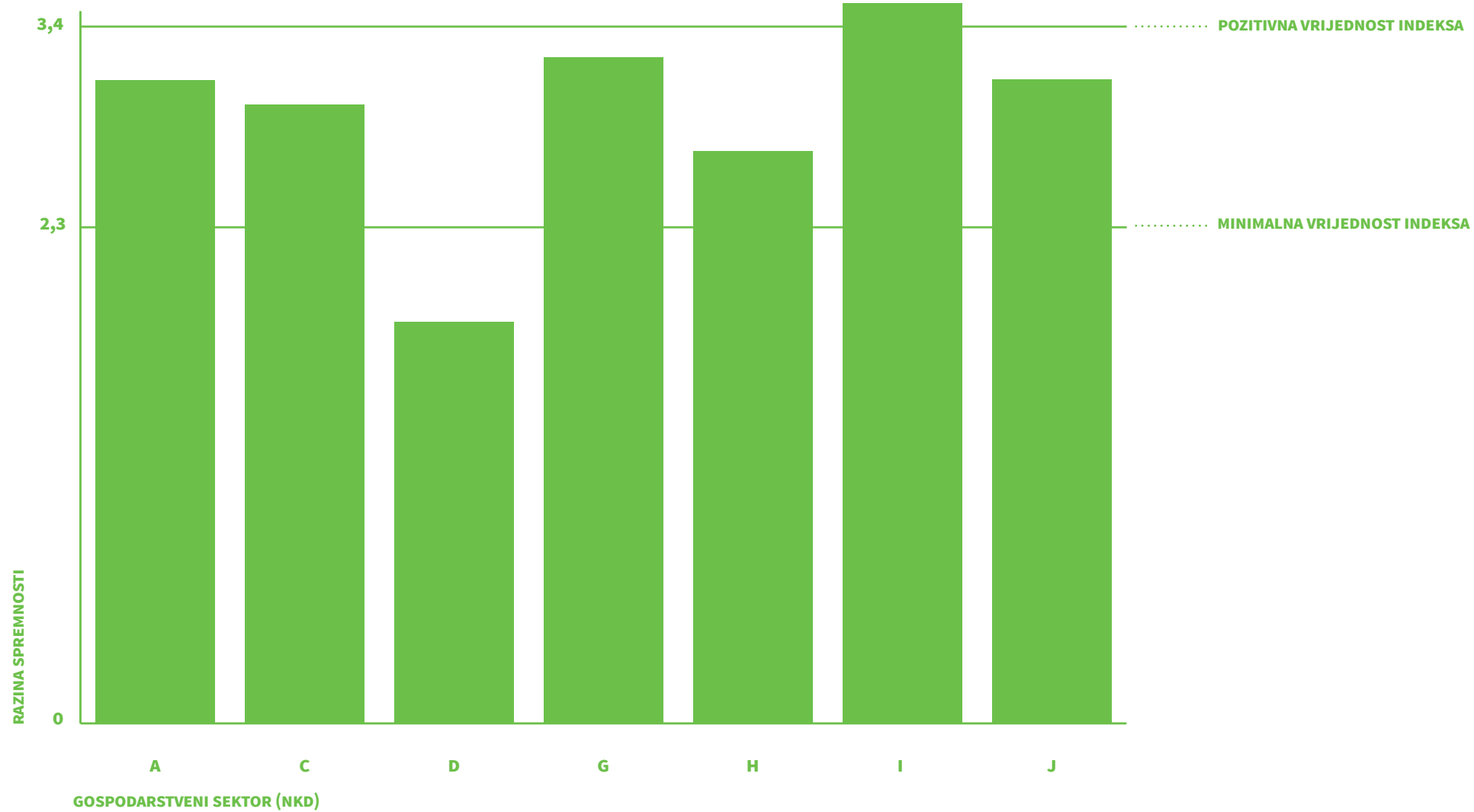
Percipirani utjecaj zelene tranzicije na ljudske resurse ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na ukupan broj radnih mjesta te kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na potrebna znanja i kompetencije radne snage.

Utjecaj zelene tranzicije na ukupan broj radnih mjesta ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali od procjene da će zelena tranzicija dovesti do značajnog smanjenja ukupnog broja radnih mjesta do procjene da će zelena tranzicija dovesti do značajnog povećanja ukupnog broja radnih mjesta. Više bodova u smislu indeksa dodijeljena su onim poduzećima koja ne predviđaju značajne promjene u broju radnika, tj. poduzećima čiji su ljudski resursi prilagođeniji za tranziciju.

Utjecaj zelene tranzicije na potrebna znanja i kompetencije radne snage ispitan je kroz samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na skali od procjene da nije potrebno ulaganje u daljnji razvoj znanja i kompetencija radne snage do procjene da je potrebno značajno ulaganje u daljnji razvoj znanja i kompetencija radne snage. Više bodova u smislu indeksa dodijeljena su onim poduzećima čiji radnici već posjeduju potrebna znanja i kompetencije potrebne za provedbu zelene tranzicije poduzeća.

Prema dobivenim rezultatima, trenutna percepcija procesa zelene tranzicije kao faktora koji će imati značajan utjecaj ljudske resurse, najviše je izražena kod ispitanika iz sektora Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I), sektora Trgovine na veliko i malo (NKD G), a dok ispitanici iz sektora Opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije (NKD D) te sektora Prometa i skladištenja (NKD H) smatraju da zelena tranzicija neće imati značajan utjecaj na ljudske resurse, odnosno ukupan broj radnih mjesta te imaju povjerenja u znanja i kompetencije svoje radne snage.

Na Slici 9 nalaze se ostvareni bodovi po pojedinim sektorima te se jasno vidi da niti jedan sektor ne percipira zelenu tranziciju kao faktor koji može značajno utjecati na ukupan broj radnih mjesta kao ni na povećanu potrebu za ulaganjem u znanja i kompetencije radne snage. Iako postoje razlike između sektora, generalni trend spremnosti za zelenu tranziciju primijećen u prethodnim ispitanim cjelinama ostaje prisutan i ovdje gdje je bodovni prag za pozitivnu vrijednost spremnosti iznosi 3,4, i niti jedan ispitanik sektor ga nije dosegnuo. Ipak, bitno je napomenuti da se svi sektori (osim sektora Opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije - NKD D) nalaze iznad neutralne vrijednosti spremnosti koja iznosi 2,3.

SLIKA 9: PERCIPIRANI UTJECAJ ZELENE
TRANZICIJE NA LJUDSKE RESURSE

3.1.4.

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja na nove uvjete na tržištu

Percipirani utjecaj zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja na nove uvjete na tržištu ispitan je kroz samoprocjenu zelene tranzicije kao prilike za pozitivan razvoj poslovanja te samoocjenjivanjem trenutnog statusa poduzeća u prilagodbi poslovanja promjenama koje donosi zelena tranzicija.

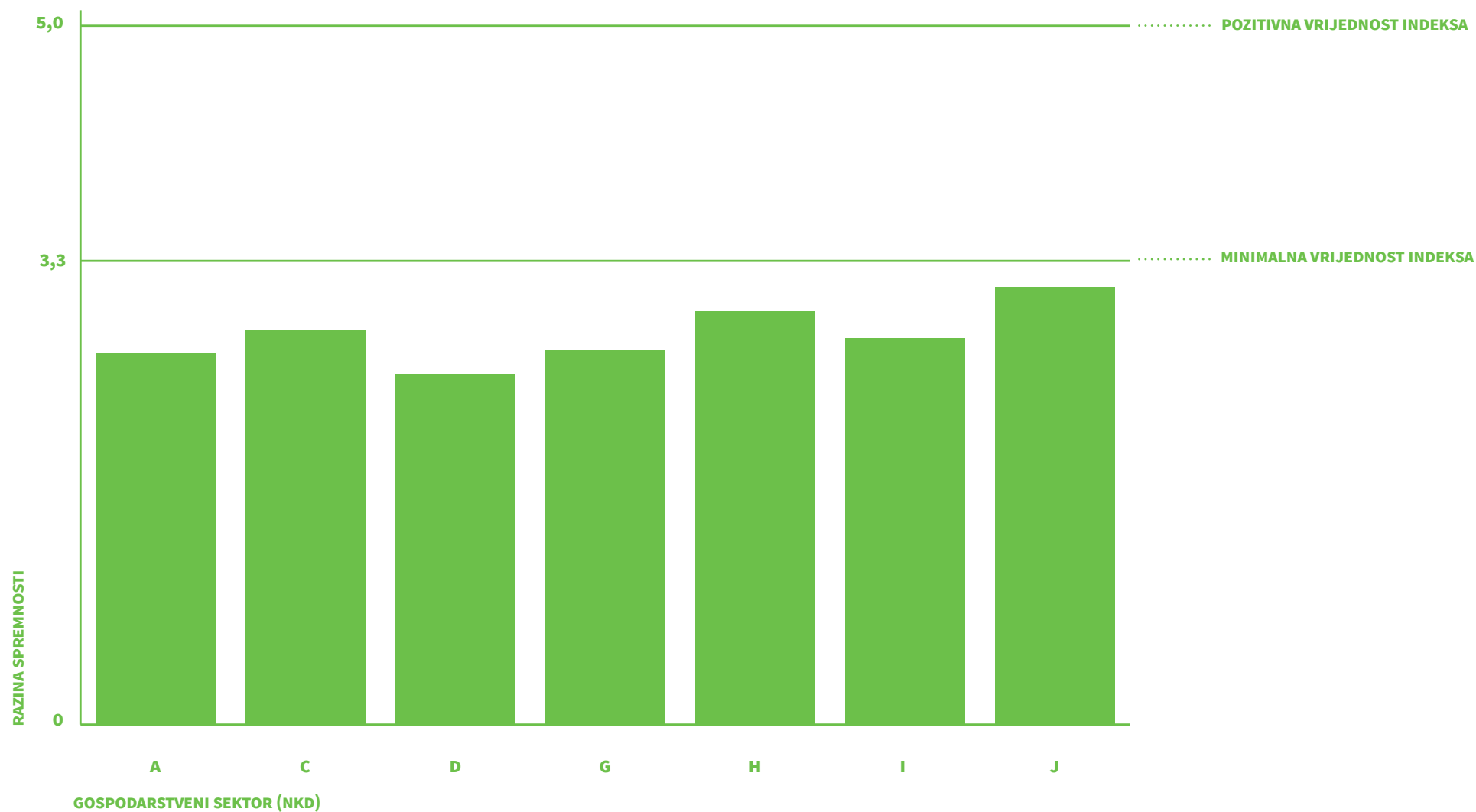
Percepcija zelene tranzicije kao prilike za pozitivan razvoj poslovanja ispitana je kroz samoprocjenu percepcije na skali koja uključuje procjenu zelene tranzicije kao faktora koji u potpunosti ne predstavlja priliku za razvoj poslovanja do procjene da zelena tranzicija u potpunosti predstavlja priliku za razvoj poslovanja.

Percepcija trenutnog statusa pojedinog poduzeća vezano uz postizanje zelene tranzicije ispitana je kroz samoocjenjivanje istog na skali od samoocjene da poduzeće nije spremno na zelenu tranziciju do samoocjene potpune spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju.

Prema rezultatima, trenutačna percepcija utjecaja zelene tranzicije na potrebu prilagođavanja poslovanja u cilju prilagodbe novim uvjetima na tržištu, iako su razlike minimalne, najbolje je ocijenjena kod ispitanika iz sektora Informacije i komunikacije (NKD J) dok je ista najslabije ocijenjena kod ispitanika iz sektora Opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije (NKD D).

Nešto bolji rezultat u sektoru Informacije i komunikacije (NKD J) svakako je rezultat visoke tehnološke razina samog sektora kao i niske razine kompleksnosti procesa tranzicije u usporedbi s ostalim sektorima.

Pozitivna vrijednost spremnosti, u slučaju ovog kriterija, iznosi 5,0 dok njezina neutralna vrijednost iznosi 3,3. Slika 10 prikazuje dobivene rezultate koji su jasan indikator da niti jedan sektor ne percipira zelenu tranziciju kao značajnu priliku za pozitivan razvoj poslovanja, niti je njihova trenutačna spremnost na promjene koje donosi na zadovoljavajućoj razini.

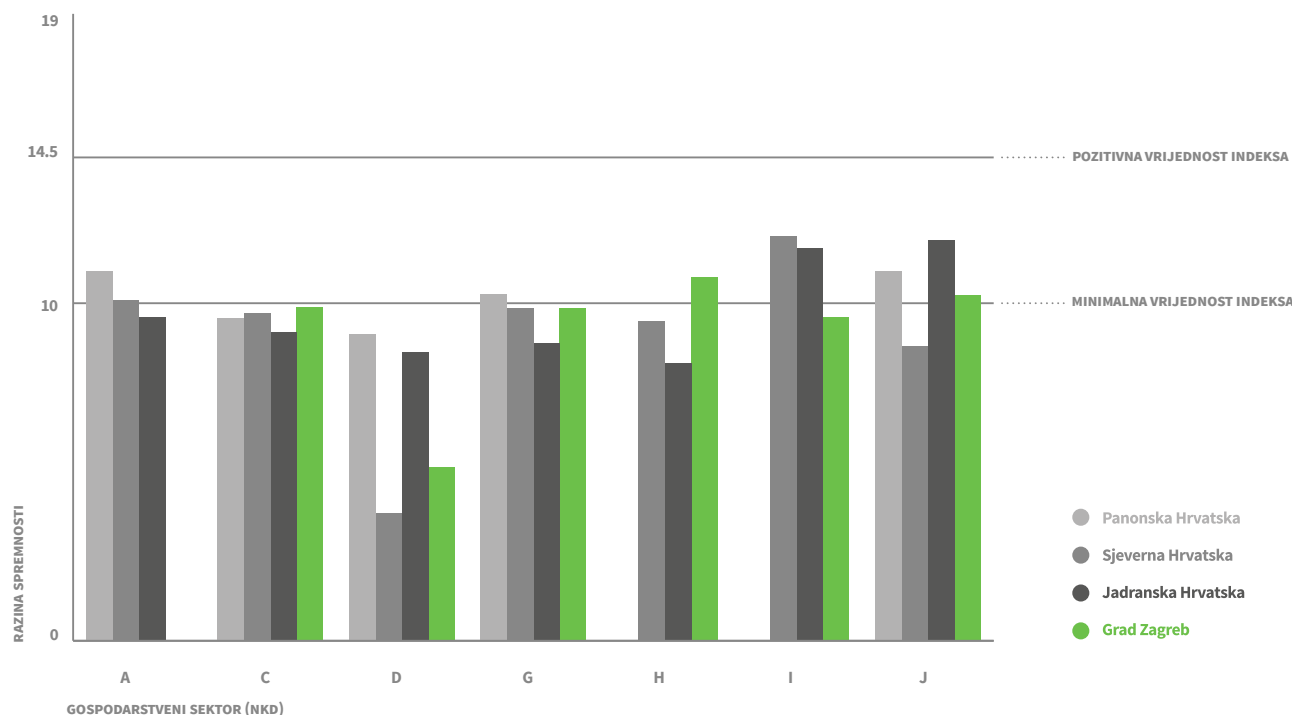
SLIKA 10: PERCIPIRANI UTJECAJ ZELENE TRANZICIJE NA POTREBU PRILAGOĐAVANJA POSLOVANJA NA NOVE UVJETE NA TRŽIŠTU

Zaključak indeksa 1

Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje

Od maksimalnih 18,9 bodova, promatrana prosječna vrijednost poduzeća bila je 10,2% što je daleko ispod maksimuma, odnosno na 53,7% maksimuma. Niska vrijednost prosjeka rezultat je nekoliko faktora. Prije svega, nedostatak povjerenja u vlastite kapacitete za promjene, nespremnost ljudskih potencijala i neprilagođenost poslovnih modela zelenoj tranziciji. Navedeno upućuje na potrebu za edukacijom na ovom području, upoznavanje s poslovnim principima i modelima te tranzitnim procesima koji poslovni model i poduzeće mogu pripremiti za promjene na tržištu i u društvu. Važno je primijetiti da nema značajnih razlika u vrijednostima procjene utje-

caja zelene tranzicije na poslovanje između regija niti između sektora, ali se značajnije razlike mogu pronaći unutar istih regija, kada se vrijednosti podjele na sektore, kao i unutar sektora po regijama. Ovo ukazuje na regionalne razlike u razvijenosti pojedinih sektora, a koje su u skladu s razlikama u povijesnim i geografskim okolnostima. Također, stavovi prema mogućnostima koje zelena tranzicija stvara na tržištu i kapacitetima prilagodbe na promjene su uglavnom negativni, što bi moglo biti indikativno na prethodna iskustva na tržištu naših poduzeća.

SLIKA 11: PROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE

Zelena tranzicija je neizbježan, ali i nužan proces za osiguravanje održive budućnosti. Na temelju prijedloga, a uskoro i zakonodavnih alata, ubrzat će se smanjenje emisija stakleničkih plinova u desetljeću koje je pred nama, a sve stroži propisi drastično će utjecati na europsko, pa tako i na hrvatsko gospodarstvo.

Cjelovita zelena tranzicija poduzeća mora polaziti od sveobuhvatne promjene načina razmišljanja te jasno koncipirane strategije koja uključuje financijsku stabilnost, otpornost, ekološku prihvatljivost i društveno odgovorno poslovanje.

Marija Šćulac Domac

—

**DIREKTORICA SEKTORA ZA
INDUSTRIJU I ODRŽIVI RAZVOJ**

3.2.

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Za razliku od Indeksa "Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje" koji ispituje koliko su hrvatska poduzeća osviještena kada su u pitanju promjene koje će uskoro nastupiti na tržištu, Indeks "Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" ispituje koliko su spremni, odnosno kada planiraju, ako uopće planiraju, krenuti s pripremama, prepoznaju li potencijalne prepreke u tom procesu te koja je percepcija utjecaja cjelokupnog procesa na poslovanje kroz pojedine segmente.

Kroz indeks "Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo vremensku komponentu zelene tranzicije, prepoznavanje potencijalnih prepreka u provedbi zelene tranzicije i samoprocjenu značajnosti istih te samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na pojedine segmente poslovanja.

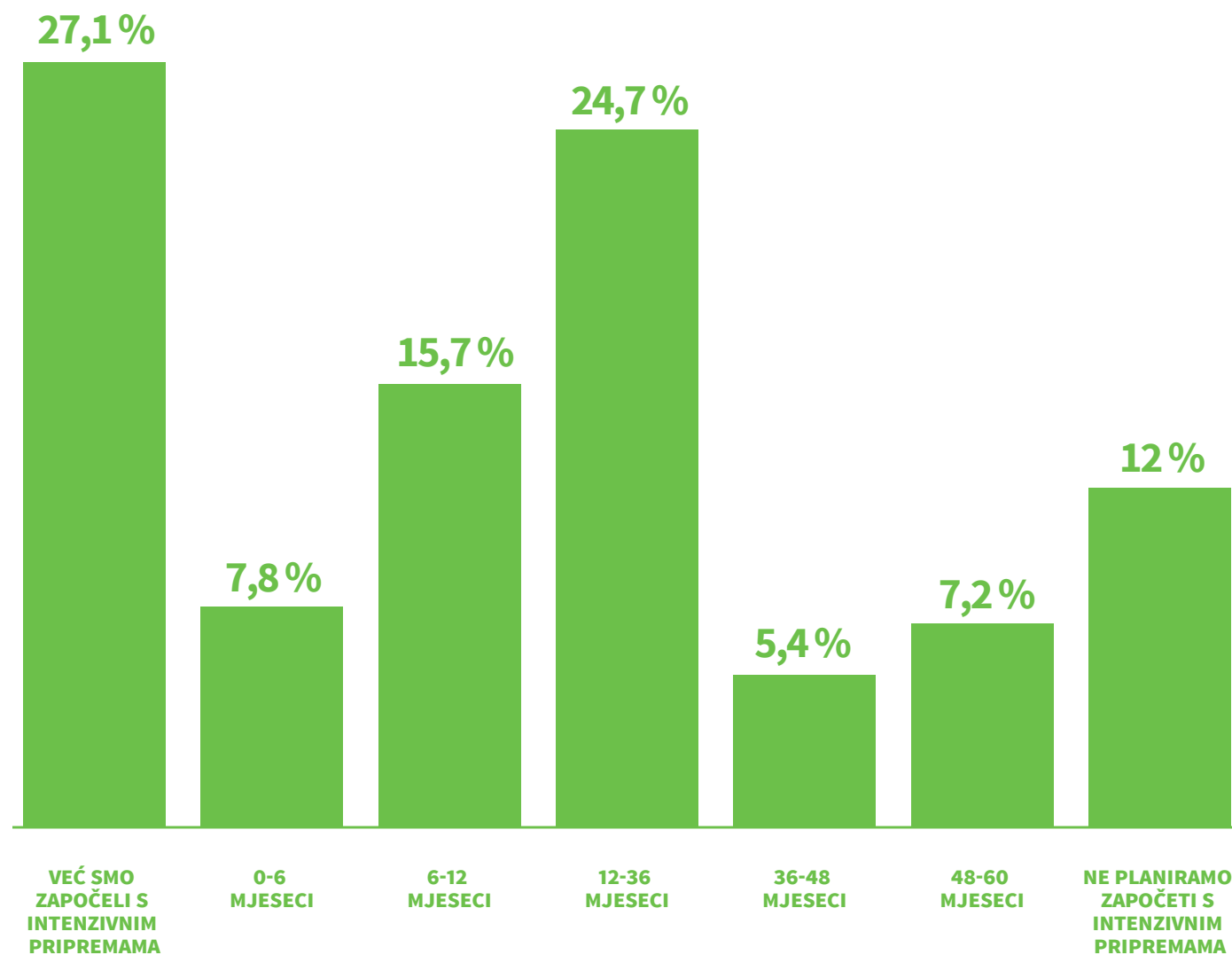
3.2.1.

Vremenska komponenta

Vremenska komponenta procesa zelene tranzicije ispitana je kroz samoprocjenu očekivanog perioda u kojem će pojedino poduzeće započeti s intenzivnim pripremama za zelenu tranziciju.

Prema rezultatima, najveći broj ispitanika (27,1%) već je započeo s intenzivnim pripremama, a značajan broj ispitanika (24,7 %) planira započeti aktivnosti s ciljem pripreme na zelenu tranziciju u sljedećih 12 do 36 mjeseci.

SLIKA 12: PREDVIĐENI VREMENSKI ROK ZA POKRE-
TANJE PROCESA ZELENE TRANZICIJE

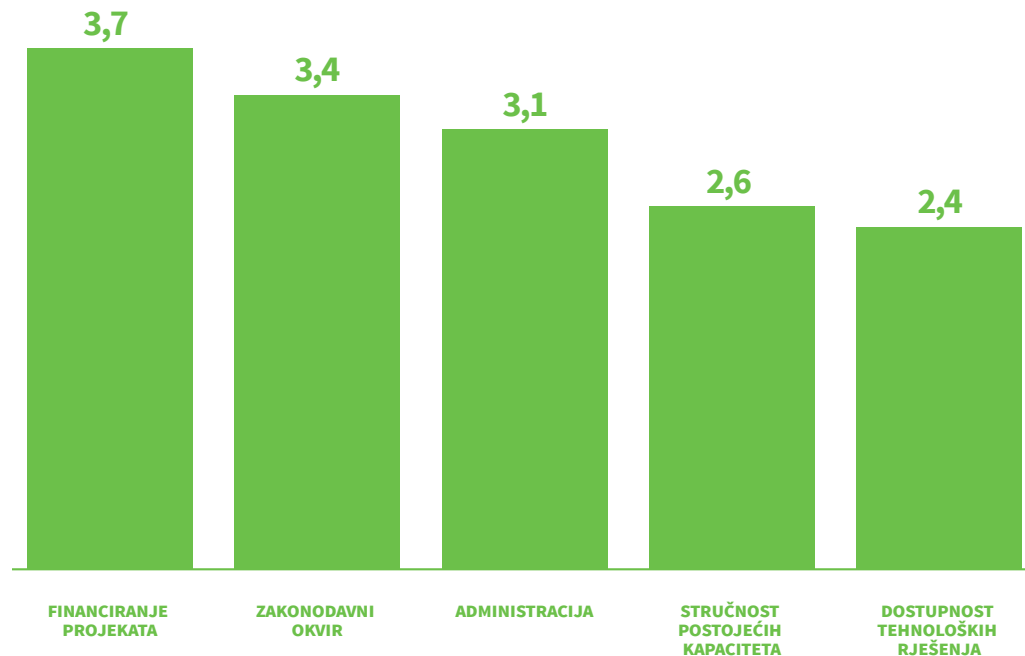
3.2.2.

Značajnost prepreka

Za prepoznavanje potencijalnih prepreka u provedbi zelene tranzicije ispitanici su prema važnosti poredali sljedeće potencijalne prepreke:

- zakonodavni okvir;
- financiranje projekata;
- administracija;
- stručnost postojećih kapaciteta;
- dostupnost tehnoloških rješenja.

Najveći broj ispitanika, očekivano, kao najveću potencijalnu prepreku u provedbi zelene tranzicije vidi financiranje tranzicije. Značajan broj ispitanika odabrao je zakonodavni okvir kao potencijalni izazov.

SLIKA 13: ZNAČAJNOST PREPREKA U PROVEDBI ZELENE TRANZICIJE

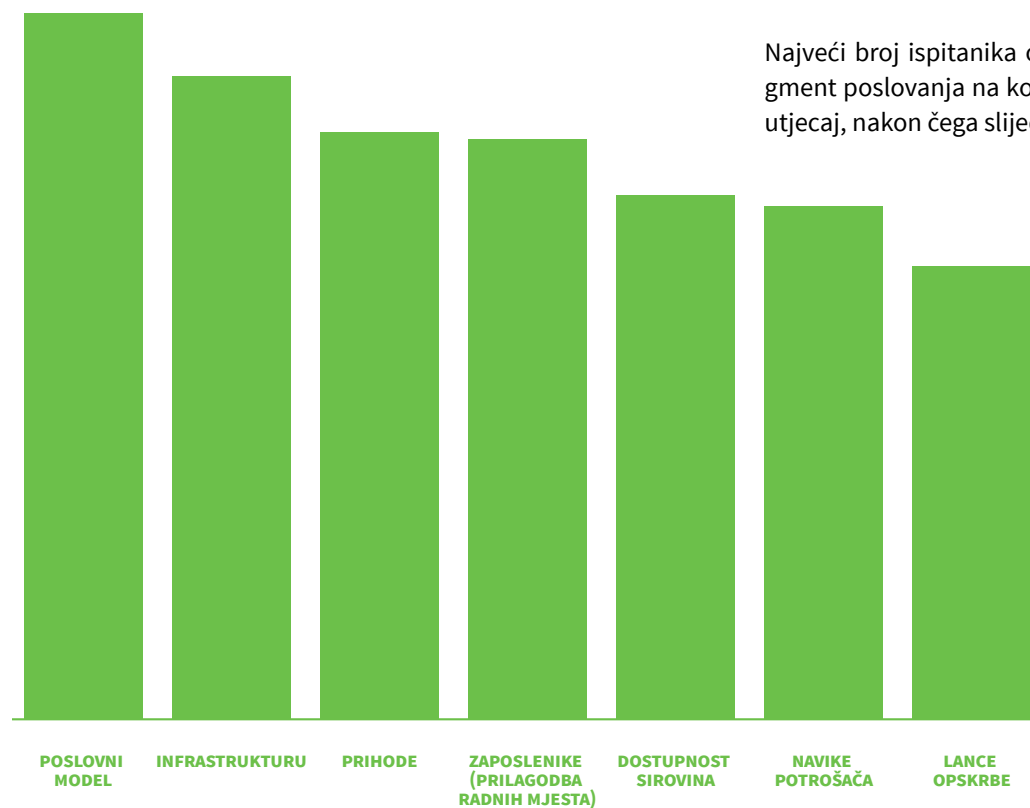
3.2.3.

Samoprocjena utjecaja na pojedine segmente poslovanja

Za samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na segmente koji su bili ponuđeni u upitniku, ispitanici su prema njihovoj važnosti poredali sljedeće:

- poslovni model;
- zaposlenici (u smislu prilagodbe radnih mjesta);
- infrastruktura;
- prihodi;
- navike potrošača;
- dostupnost sirovina;
- lanci opskrbe.

Najveći broj ispitanika odabrao je poslovni model kao segment poslovanja na koji će, zelena tranzicija imati najveći utjecaj, nakon čega slijede infrastruktura i prihodi.

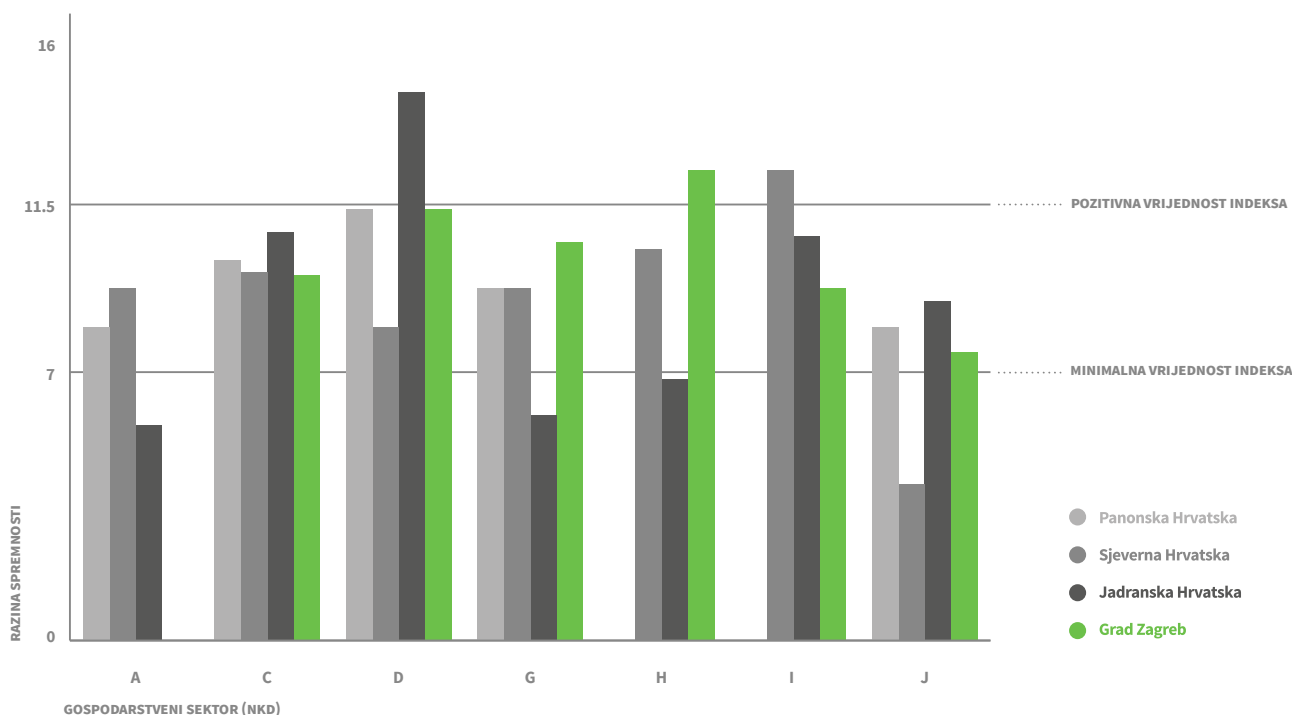
SLIKA 14: SAMOPROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA POJEDINE SEGMENTE POSLOVANJA

Zaključak indeksa 2

Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Od maksimalnih 16 bodova, prosječna vrijednost indeksa iznosi 7 što je daleko ispod maksimuma, odnosno 43,8% maksimuma. Niska prosječna vrijednost rezultat je nekoliko faktora od kojih su najznačajnije nemogućnost ili neizvjesnost financiranja procesa prilagodbe na zelenu tranziciju, nedostatak jasnog zakonodavnog okvira koji regulira procese potrebne u tranziciji, neprilagođenost trenutanih radnih mjesta potrebama procesa tranzicije, nerazvijena potrebna infrastruktura te zastarjeli poslovni modeli.

Važno je primijetiti da nema značajnih razlika u vrijednostima procjene spremnosti poduzeća (poslovanja) na zelenu tranziciju između regija, niti između sektora, ali se značajnije razlike mogu pronaći unutar istih regijate unutar sektora po regijama.

SLIKA 15: PROCJENA STANJA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Zelena tranzicija u današnjem vremenu postaje nužnost za većinu poduzeća. Ona doprinosi održivom poslovanju te izravno ili neizravno utječe na financijsku stabilnost, otpornost i održivost poslovanja. Europska unija prepoznala je zelenu tranziciju kao jedan od ključnih ciljeva te će poduzetnicima u razdoblju od 2021. do 2027. biti na raspolaganju bespovratna sredstva za investicije u energetske učinkovitost, obnovljive izvore energije te zelene tehnologije koje doprinose energetske i resursno učinkovitom gospodarstvu.

Marina Tušek

—

IZVRŠNA DIREKTORICA

ODJELA PODRŠKE INVESTITORIMA

3.3.

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Nakon ispitivanja osviještenosti hrvatskih poduzeća o promjenama koje će uskoro nastupiti na tržištu te njihove procjene spremnosti na njih, Indeks "Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" ispituje samu strukturu procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću, razinu usklađenosti procesa zelene tranzicije te konkretne mjere koje se donose u svrhu njezine provedbe.

Indeksom "Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo percepciju potrebnih prvih koraka prema zelenoj tranziciji, trenutno stanje na području strateškog planiranja procesa zelene tranzicije, aktualno stanje na području izvještavanja, odnosno praćenja utjecaja pojedinog poduzeća na društvo i okoliš te samoprocjenu strateških komponenti za zelenu tranziciju.

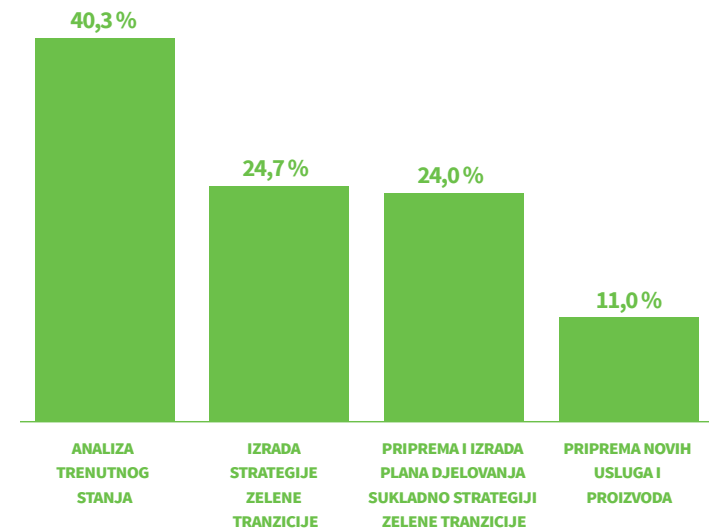
3.3.1.

Trenutačno stanje

Za ispitivanje percepcije potrebnih prvih koraka prema zelenoj tranziciji ispitanici su za prvi korak mogli odabrati između ponuđenih odgovora u nastavku, ali i navesti vlastito mišljenje:

- Analiza trenutnog stanja.
- Izrada strategije zelene tranzicije.
- Priprema i izrada plana djelovanja sukladno strategiji zelene tranzicije.
- Priprema novih usluga i proizvoda.

Najveći broj ispitanika (40,3%) kao prvi korak prema zelenoj tranziciji je naveo Analizu trenutnog stanja. Ispitanici smatraju da su upravo Izrada strategije zelene tranzicije (24,7%) te Priprema i izrada plana djelovanja sukladno strategiji zelene tranzicije (24%) prvi korak prema zelenoj tranziciji. Najmanji udio ispitanika (11%), za prvi korak je odabrao pripremu novih usluga i proizvoda.

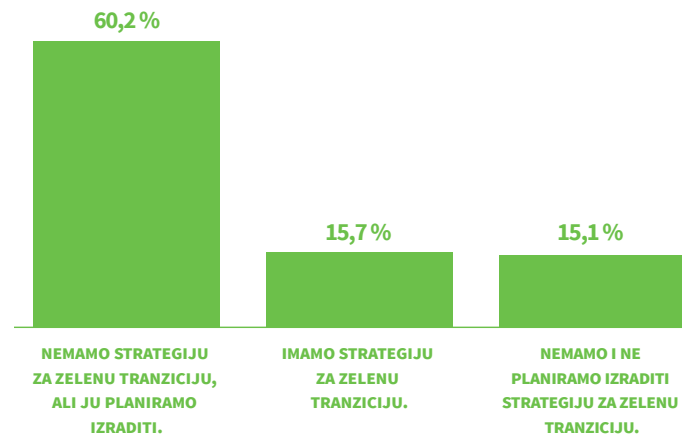
3.3.2.

Razvijena vlastita strategija

U svrhu utvrđivanja trenutnog stanja na području strateškog planiranja zelene tranzicije ispitanici su odgovarali na pitanja imaju li vlastitu strategiju zelene tranzicije te, ako nemaju, namjeravaju li ju izraditi.

Najveći udio ispitanika (60,2 %) nema strategiju za zelenu tranziciju, ali je planira izraditi, 15,7 % ispitanika ima strategiju, dok njih 15,1 % nema i ne planira je izraditi.

SLIKA 17: RAZVOJ STRATEGIJE ZA ZELENU TRANZICIJU

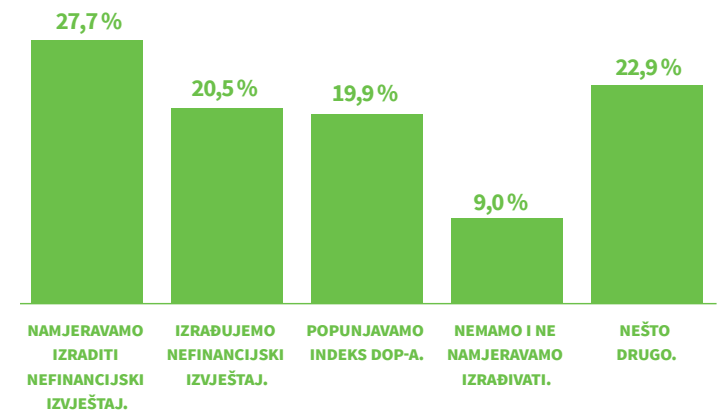
SLIKA 18: NEFINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

3.3.3.

Nefinancijski izvještaj

Područje izvještavanja je analizirano temeljem prikupljenih informacija o izradi nefinancijskog izvještaja ili nekog drugog izvještaja kojim prate svoj utjecaj na društvo i okoliš. ti vlastiti utjecaj na društvo i okoliš, odnosno brine li o društvenoj odgovornosti poslovanja.

Prema dobivenim rezultatima, najveći broj ispitanika namjerava izraditi nefinancijski izvještaj (27,7 %), njih 20,5 % već izrađuje neki oblik nefinancijskog izvještaja, 19,9 % ispitanika popunjava Indeks DOP-a dok njih 9 % ne izrađuje i ne namjerava izraditi nefinancijski izvještaj ili na bilo koji drugi način pratiti vlastiti utjecaj na društvo i okoliš.

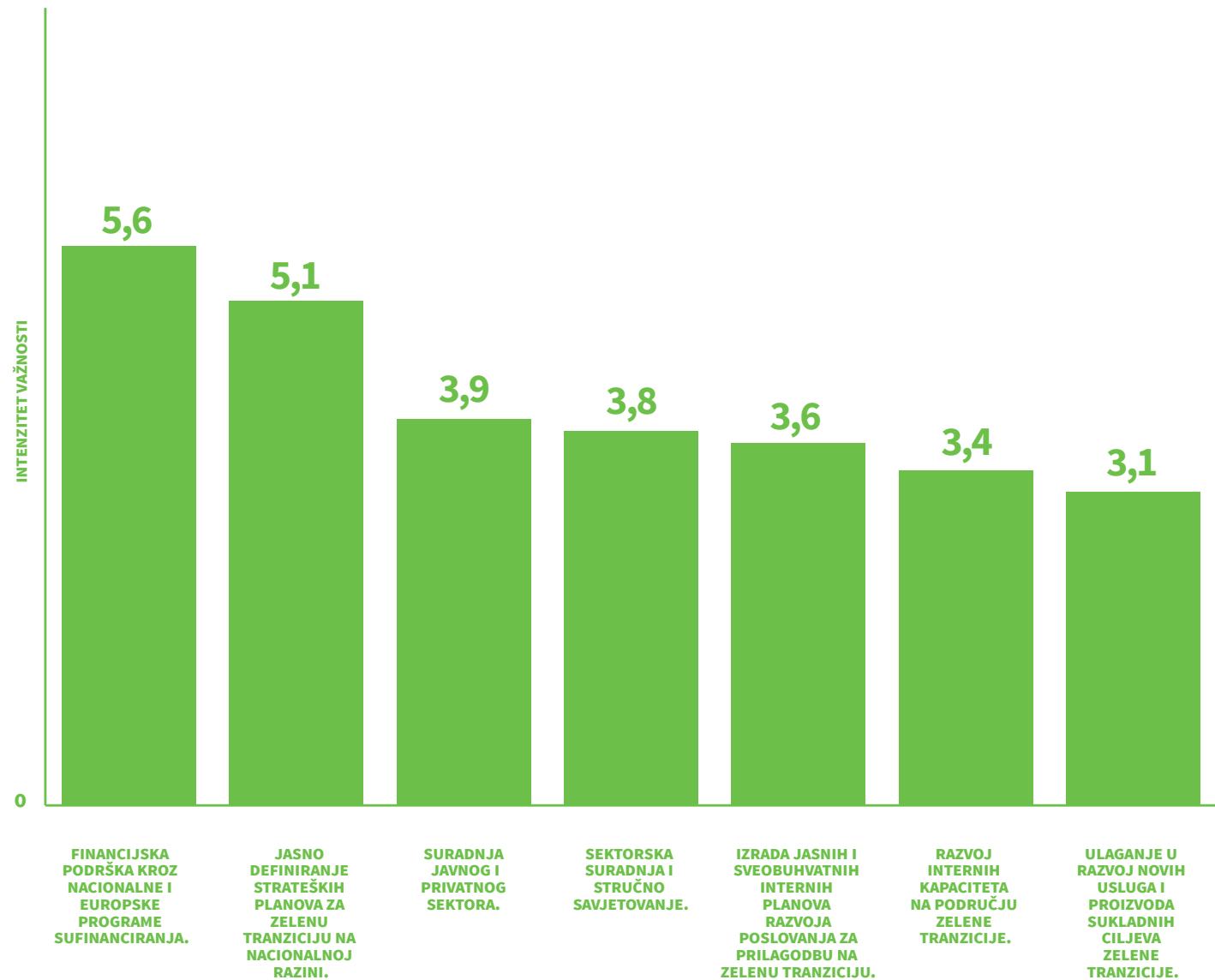
3.3.4.

Samoprocjena strateških komponenti

Za samoprocjenu strateških komponenti potrebnih za zelenu tranziciju ispitanici su prema važnosti rangirali strateške komponente :

- Financijska podrška kroz nacionalne i europske programe sufinanciranja.
- Suradnja javnog i privatnog sektora.
- Jasno definiranje strateških planova za zelenu tranziciju na nacionalnoj razini.
- Sektorska suradnja i stručno savjetovanje.
- Razvoj internih kapaciteta na području zelene tranzicije.
- Izrada jasnih i sveobuhvatnih internih planova razvoja poslovanja za prilagodbu na zelenu tranziciju.
- Ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda sukladnih ciljeva zelene tranzicije.

Kao najvažnija strateška komponenta za postizanje zelene tranzicije identificirana je financijska podrška kroz nacionalne i europske programe sufinanciranja. Na drugom mjestu je pozicionirana komponenta definiranja strateških planova za zelenu tranziciju na nacionalnoj razini. Preostale ponuđene strateške komponente ispitanici su odabrali sa približno jednakim brojem odgovora.

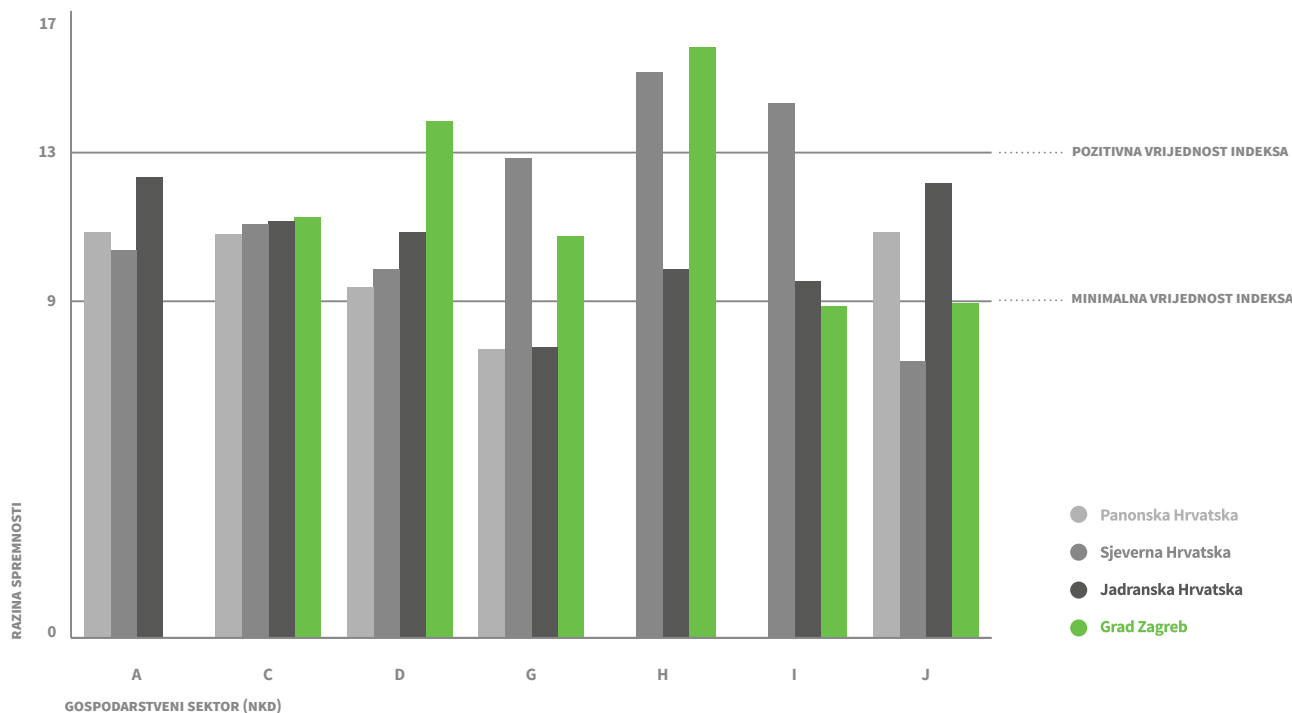
SLIKA 19: VAŽNOST STRATEŠKIH
KOMPONENTI ZELENE TRANZICIJE

Zaključak indeksa 3

Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Od maksimalnih 17 bodova, promatrana prosječna vrijednost indeksa bila je 9 što je daleko ispod maksimuma, odnosno 52,9% maksimuma. U ovom slučaju, niska prosječna vrijednost rezultat je nedostatka jasne strukture procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću što dovodi do potpunog izostanka ili nepravovremeno donesenih konkretnih mjera koje su potrebne za prilagodbu poduzeća na zelenu tranziciju. Generalni trend ukazuje na korektnu identifikaciju potreba, ali istovremeno i nedostatak internih kapaciteta za njihovo ispunjavanje. Istaknuta je potreba za planiranje i izradu strategija

i izvještaja. Ovaj trend je dodatno pojačan nedostatkom jasnih ciljeva na nacionalnoj razini, ili percepcije nedostataka istih, te istaknutom važnosti jasnih modela financiranja tranzicije. Važno je primijetiti da nema značajnih razlika u vrijednostima procjene strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju između regija, niti između sektora, ali se značajnije razlike mogu pronaći unutar istih regija, te unutar sektora po regijama.

SLIKA 20: PROCJENA STRATEŠKE SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Kružno gospodarstvo novi je ekonomski model koji osigurava održivo gospodarenje resursima, produženje životnog vijeka proizvoda s ciljem smanjenja otpada te povećanu uporabu obnovljivih izvora energije. Prednosti koje donosi su smanjenje troškova poslovanja, stvaranje novih radnih mjesta, ušteda resursa i energije te doprinos ublažavanju klimatskih promjena.

Hrvatske tvrtke trebaju ulagati u zelene tehnologije i razvijati se u korak sa četvrtom industrijskom revolucijom kako bi prije svega ostale konkurentne na tržištu. Automatizacija, robotizacija i digitalizacija poslovnih procesa usmjerenih na zelenu tranziciju pridonosi povećanju učinkovitosti i održivosti poslovanja.

Tamara Kelava

—

**DIREKTORICA ODJELA ZA ENERGETSKU
TRANZICIJU I ODRŽIVI RAZVOJ**

3.4.

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Prethodni indeks, "Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju", procjenjuje interni utjecaj na proces zelene tranzicije te ispituje samu strukturu procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću, razinu usklađenosti istih te konkretne mjere koje se usvajaju u svrhu njezine provedbe. Indeks "Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" sagledava eksterni utjecaj na zelenu tranziciju kao što je potencijalno sufinanciranje konkretnih mjera.

Indeksom "Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" istražili smo samoprocjenu prepoznavanja i poznavanja prilika za sufinanciranje, pripremljenost na iskorištavanje istih te prepoznavanje vlastitih slabosti u slučaju investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju.

3.4.1.

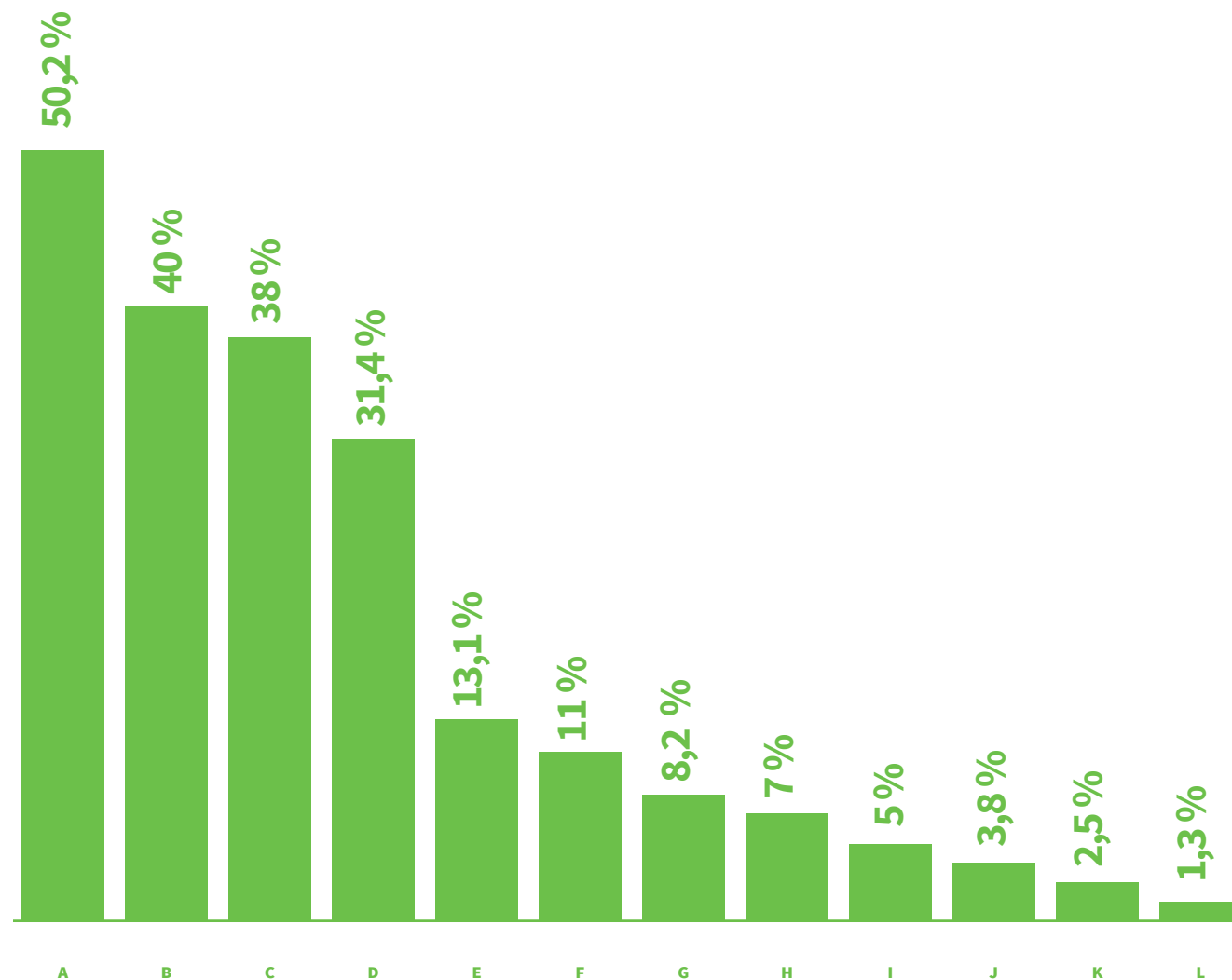
Samoprocjena prepoznavanja prilika za sufinanciranje

Za samoprocjenu prepoznavanja prilika za sufinanciranje istražili smo trenutačno stanje u poznavanju mogućnosti koje donosi nova financijska perspektiva Europske unije. U samom upitniku, ispitanicima su u odgovorima bili ponuđeni potencijalni izvori financiranja gdje su, uz mogućnost odabira i više odgovora, odabrali one s kojima su upoznati

Prema dobivenim rezultatima, za sufinanciranje projekata na području zelene tranzicije ispitanici najviše očekuju iz Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. - 2027. (50,2%), Hrvatske banke za obnovu i razvoj (40%), Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (38%) te Fonda za oporavak i otpornost, odnosno kroz provedbu Nacionalnog plana za oporavak i otpornost (31,4%).

Zaključak navodi na izrazito individualizirani razvoj poduzeća u segmentu financiranja kroz nacionalne i europske programe. Drugim riječima, prepoznavanje prilika za sufinanciranje ovisi o svakom pojedinom poduzeću, odnosno o njegovom dosadašnjem doticaju s izvorima sufinanciranja, nevezano uz samu spremnost na promjene koje donosi zelena tranzicija. Također ukazuje na nedostatak jasne i proaktivne nacionalne podrške i sustava informiranja.

- A** VIŠEGODIŠNJI FINANCIJSKI OKVIR 2021. - 2027.
(EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI)
- B** HRVATSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ (HBOR)
- C** HRVATSKA AGENCIJA ZA MALO GOSPODARSTVO,
INOVACIJE I INVESTICIJE (HAMAG-BICRO)
- D** FOND ZA OPORAVAK I OTPORNOST
(NACIONALNI PLAN ZA OPORAVAK I OTPORNOST)
- E** EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA (EIB)
- F** PROGRAM HORIZON EUROPE
- G** PROGRAM LIFE
- H** INOVACIJSKI FOND
- I** PROGRAMI EUROPSKE TERITORIJSKE
SURADNJE (INTERREG, CBC)
- J** MODERNIZACIJSKI FOND
- K** INSTRUMENT ZA POVEZIVANJE EUROPE (CEF)
- L** FOND ZA PRAVEDNU TRANZICIJU

SLIKA 21: SAMOPROCJENA PREPOZNAVANJA
PRILIKA ZA SUFINANCIRANJE

3.4.2.

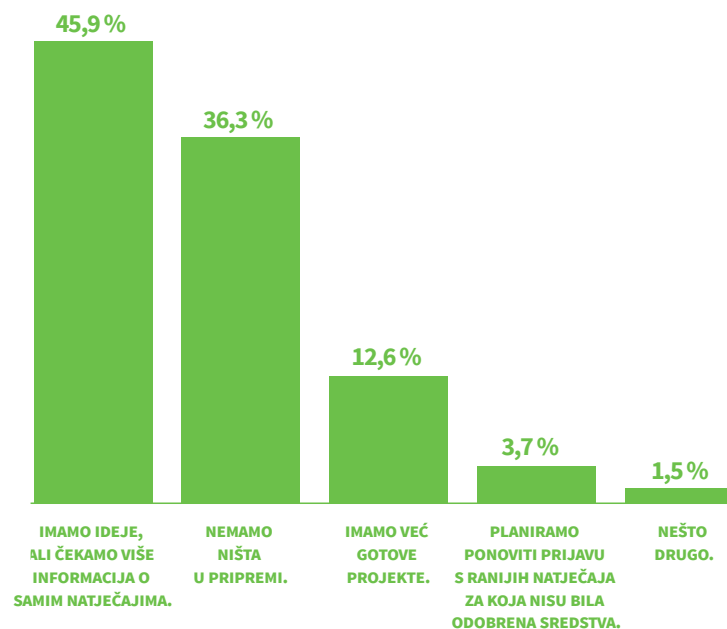
Pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje

Za pripremljenost na iskorištavanje prilika za sufinanciranje projekata istražili smo trenutno stanje projekata, odnosno pripremljenost projekata ili plan investicija za novi val financiranja iz nove europske višegodišnje perspektive 2021. - 2027.

Najveći broj ispitanika (45,9%) odgovorio je da ima projektne ideje za pripremu i prijavu projektnih prijedloga na potencijalne javne pozive o dodjeli sredstava za sufinanciranje. S druge strane, veliki broj ispitanika (36,3%) nema pripremljene projekte koje bi mogli prijaviti u skorije vrijeme. 12,6% ispitanika ima već spremne projekte, a 3,7% ispitanika planira ponoviti prijavu projektnog prijedloga s prethodnih javnih poziva za koju nisu bila odobrena bespovratna sredstva.

Ispitanici su odgovorili na pitanja o financijskom značaju samih investicija te u koja području planiraju investirati. Moguće je bilo odabrati i više odgovora među ponuđenima:

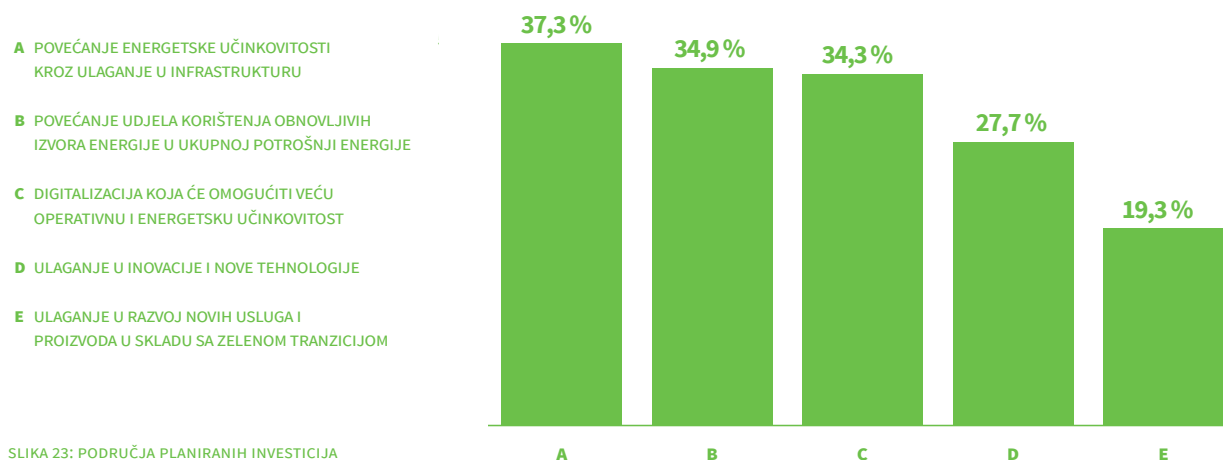
- Povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu.
- Povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije.
- Digitalizacija koja će omogućiti veću operativnu i energetska učinkovitost.
- Ulaganje u inovacije i nove tehnologije.
- Ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom.

SLIKA 22: PRIPREMLJENOST NA ISKORIŠTAVANJE PRILIKA ZA SUFINANCIRANJE

Najveći broj ispitanika (37,3 %) odgovorio je da svoju investiciju u zelenu tranziciju planira na području povećanja energetske učinkovitosti ulaganjem u infrastrukturu. 34,9 % ispitanika planira investirati u povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije. 34,3 % ispitanika odabralo je digitalizaciju koja će omogućiti veću operativnu i energetske učinkovitost, 27,7 % u ulaganje u inovacije i nove tehnologije te 19,3 % ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom.

Dobiveni rezultati ukazuju na postojanje jasnog fokusa na infrastrukturna ulaganja, poglavito vezana na energetiku te u manjoj mjeri ulaganja u prilagodbu i optimizaciju poslovnih procesa.

SLIKA 23: PODRUČJA PLANIRANIH INVESTICIJA

3.4.3.

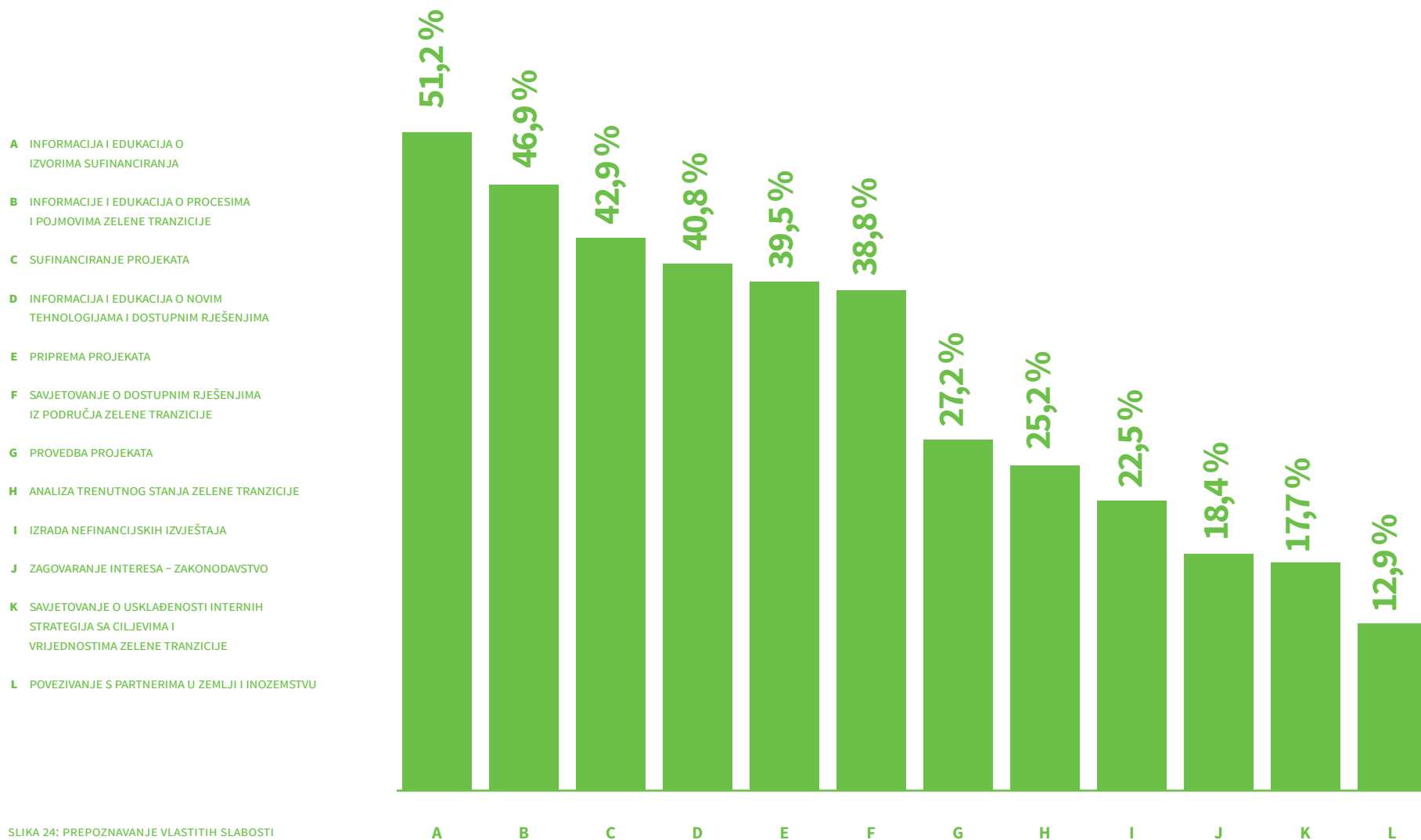
Prepoznavanje vlastitih slabosti

Kako bi se ispitalo prepoznavanje vlastitih slabosti ispitanici su dali informacije o područjima u kojim im treba dodatna pomoć.

- Informacije i edukacije o procesima i pojmovima zelene tranzicije.
- Informacije i edukacije o novim tehnologijama i dostupnim rješenjima.
- Informacije i edukacije o izvorima financiranja.
- Analiza trenutnog stanja zelene tranzicije.
- Izrada nefinancijskog izvještaja.
- Savjetovanje o dostupnim rješenjima iz područja zelene tranzicije.
- Savjetovanje o usklađenosti internih strategija sa ciljevima i vrijednostima zelene tranzicije EU.
- Povezivanje s partnerima u zemlji i inozemstvu.
- Zagovaranje interesa - zakonodavstvo.
- Priprema projekta.
- Provedba projekta.
- Financiranje projekata.

Najveći broj ispitanika kao svoju najveću slabost je odabrao informiranje i edukaciju o procesima i pojmovima zelene tranzicije te o izvorima sufinanciranja. Na drugom mjestu po rangu važnosti je financiranje projekata, a na trećem jednakim intenzitetom važnosti, navedeni su savjetovanje o dostupnim rješenjima na području zelene tranzicije te priprema projekata.

Ispitivanje samoidentifikacije slabosti znakovito pokazuje nedostatak jasnih smjernica informiranosti o zelenoj tranziciji, potrebi za podrškom u izradi strategija i izvještaja, potrebu za savjetovanjem i jasnim financijskim mehanizmima.

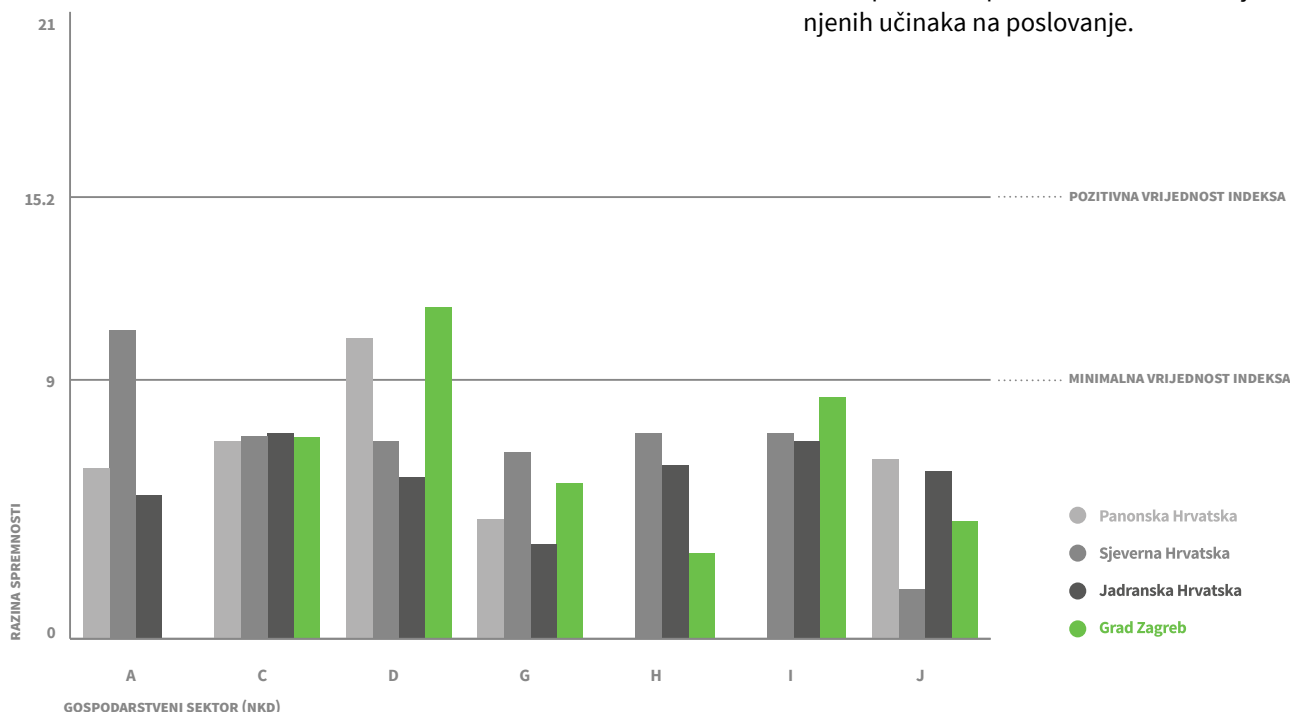
SLIKA 24: PREPOZNAVANJE VLASTITIH SLABOSTI

Zaključak indeksa 4

Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

Od maksimalnih 21,3 bodova, promatrana prosječna vrijednost indeksa bila je 9 što je daleko ispod maksimuma, odnosno na 42,3% maksimuma. Prema prikazanim rezultatima može se primijetiti da u nekim regijama određene sektore karakterizira više različitih vrijednosti. Dobiveni rezultati pokazuju da nema generalnog trenda koji bi vrijedio za sve sektore i regije kada je u pitanju pripremljenost poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje. Rezultati su zapravo dokazali korelaciju u pripremljenosti poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje sa stupnjem razvijenosti sektora u pojedinim regijama.

Tako je sektor Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) najpripremljeniji u regiji Sjeverna Hrvatska, sektor Prerađivačke industrije (NKD C) u Jadranskoj Hrvatskoj, a sektor Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I) u regiji Jadranske Hrvatske i Gradu Zagrebu. Nadalje, manjak informacija i potreba za razvojem kapaciteta u segmentu strateškog razvoja i izvještavanja evidentni su iz rezultata. Zanimljivo je da se po pitanju planiranih investicija na području zelene tranzicije u hrvatskim poduzećima, prvenstveno fokusira na ulaganja u infrastrukturu, energetska obnova i tranziciju ka većem udjelu obnovljivih izvora energije, a zanemaruje se potreba za ulaganjem u znanje odnosno razvoj ljudskih resursa za strateško planiranje, samu provedbu procesa zelene tranzicije te mjerenje i praćenje njenih učinaka na poslovanje.

SLIKA 25: PROCJENA INVESTICIJSKE SPREMNOSTI
PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Uz novi Višegodišnji financijski okvir za razdoblje od 2021. do 2027., dodatkom za Europu nove generacije (Next Generation Europe), Europska unija udvostručuje svoj dosadašnji proračun na dva načina: Mehanizmom za oporavak i otpornost (Recovery and Resilience Facility) i Fondovima regionalne politike Europske unije.

S jedne strane, Mehanizam za oporavak i otpornost temelji se na rješavanju klimatske i okolišne krize kao prilike za razvoj zelenog gospodarstva te digitalnoj tranziciji kao garanciji socijalne i gospodarske otpornosti. S druge strane, u okviru svoje kohezijske politike ulaganja Europska unija u razdoblju od 2021. do 2027., bit će usmjerena na pet glavnih ciljeva - promicanje inovativne i pametne gospodarske

preobrazbe, Zeleniju Europu s niskom razinom ugljika, jačanje mobilnosti i regionalne povezanosti IKT-a, provedbu europskog stupa socijalnih prava te jačanje održivog i integriranog razvoja urbanih, ruralnih i obalnih područja.

Zelena tranzicija gospodarstva, osim dekarbonizacije energetskog sektora, podrazumijeva i daljnja ulaganja u obnovljive izvore energije, razvoj novih tehnologija te povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima, osobito u energetici, prometu i industriji.

Mirjana Samardžić Novoselec

—

ČLANICA UPRAVE APSOLONA

Kompozitni indeks

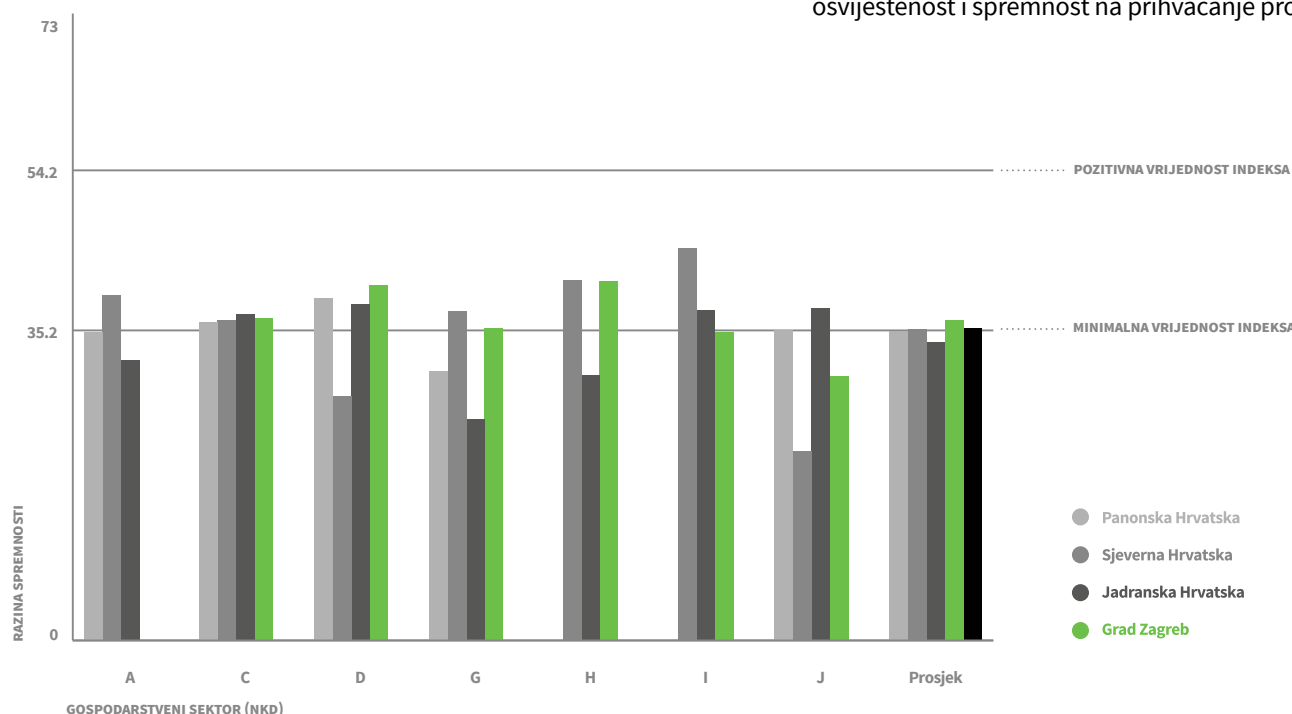
Indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju

U nastavku je prikazan kompozitni, odnosno ukupni indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju s naglaskom na razlike između sektora te kompozitni indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju s naglaskom na razlike između regija.

Indeks spremnosti poduzeća s naglaskom na razlike između sektora pokazuje da su za zelenu tranziciju najveću spremnost pokazala poduzeća iz sektora Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) i sektora Prerađivačke industrije (NKD C).

S druge strane, Indeks spremnosti poduzeća s naglaskom na razlike između regija, pokazuje da su za zelenu tranziciju najveću spremnost pokazala poduzeća iz regije Sjeverne Hrvatske.

Rezultati su zapravo realni pokazatelj korelacije između spremnosti poduzeća i ulaganja i razvijenosti pojedinog sektora i regije. Analizirajući prethodnu financijsku perspektivu upravo su sektor Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) i sektor Prerađivačke industrije (NKD C) uzimajući u obzir ulaganja unutar privatnog sektora, imali najviše mogućnosti za povlačenjem bespovratnih sredstava. Promatrajući odnose između regija, regija Sjeverne Hrvatske kao najrazvijenija regija, pokazuje i najveću informiranost, osviještenost i spremnost na prihvaćanje promjena.

SLIKA 26: PROCJENA STANJA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

Osim Europskog zelenog plana i zakonodavnog paketa "Fit for 55", Europska komisija nedavno je objavila i nove tehničke smjernice za pripremu i procjenu utjecaja na klimu infrastrukturnih projekata za razdoblje 2021. - 2027.

Smjernice će pridonijeti uključivanju klimatskih pitanja u sva buduća ulaganja i razvoj infrastrukturnih projekata, a europskim institucionalnim i privatnim ulagateljima omogućiti donošenje odluke o financiranju isključivo projekata koji su u skladu s Pariškim sporazumom.

Iva Vrankić

—

**SAVJETNICA U ODJELU ZA ENERGETSKU
TRANZICIJU I ODRŽIVI RAZVOJ**

Zaključci i preporuke

4

Konačni rezultati po pojedinačnim i kompozitnom indeksu prikazani su u Tablici 5.

	Minimalna vrijednost	Pozitivna vrijednost	Maksimalna vrijednost	Postignuti indeks
Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje	10,2	14,5	19	9,7
Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju	7	11,5	16	9,1
Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju	9	13	17	11,1
Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju	9	15,2	21,3	6,2
KOMPOZITNI INDEKS	35,2	54,2	73,2	36,1

TABLICA 5: KOMPOZITNI I POJEDINAČNI INDEKSI SPREMNOSTI

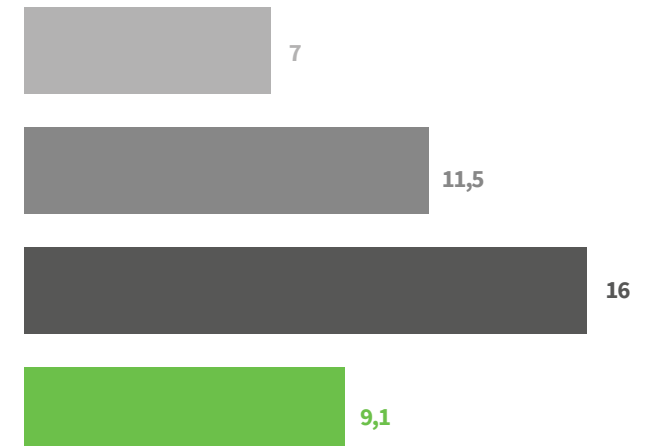
Indeks "Procjena utjecaja zelene tranzicije na poslovanje" prikazuje percepciju utjecaja zelene tranzicije na trenutno poslovanje, uspješnost poslovanja prema trenutnom poslovnom modelu, ljudske resurse te potrebu prilagođavanja poslovanja na nove tržišne uvjete. Rezultati su jasan pokazatelj nedostatka povjerenja u vlastite kapacitete, nespremnosti ljudskih potencijala i neprilagođenost poslovnih modela zelenoj tranziciji. Navedeno ukazuje na potrebu za relevantnom edukacijom, upoznavanje sa poslovnim principima i modelima te tranzicijskim procesima koji mogu poslovni model i poduzeće pripremiti za promjene na tržištu i u društvu.

Indeks "Procjena stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" prikazuje procjenu stanja spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju, odnosno percepciju vremenske komponente zelene tranzicije, prepoznavanje potencijalnih prepreka u provedbi zelene tranzicije i samoprocjenu važnosti istih te samoprocjenu utjecaja zelene tranzicije na pojedine segmente poslovanja. Rezultat je jasan pokazatelj nemogućnosti ili neizvjesnosti financiranja procesa prilagodbe na zelenu tranziciju, nedostatka jasnog zakonodavnog okvira koji regulira procese potrebne u tranziciji, neprilagođenost trenutnih radnih mjesta potrebama procesa tranzicije, nerazvijene infrastrukture te potrebe za inovativnijim poslovnim modelima.

SLIKA 27: INDEKS "PROCJENA UTJECAJA ZELENE TRANZICIJE NA POSLOVANJE"

SLIKA 28: PROCJENA STANJA SPREMNOSTI PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

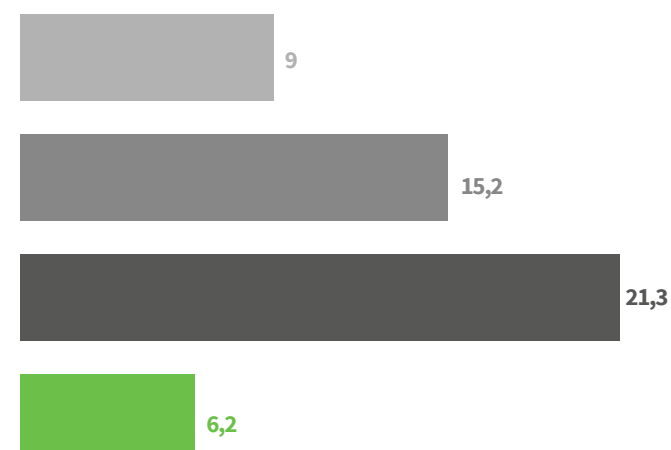
Indeks "Procjena strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" pokazuje procjenu strateške spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju, odnosno percepciju potrebnih prvih koraka prema zelenoj tranziciji, trenutno stanje na području strateškog planiranja procesa zelene tranzicije, trenutno stanje na području izvještavanja, odnosno praćenja utjecaja pojedinog poduzeća na društvo i okoliš te samoprocjenu strateških komponenti za zelenu tranziciju. Rezultat je pokazatelj nedostatka jasne strukture procesa zelene tranzicije u pojedinom poduzeću što dovodi do potpunog izostanka ili nepravovremeno donesenih konkretnih mjera potrebnih za prilagodbu poduzeća na zelenu tranziciju. Generalni trend ukazuje na pravilnu identifikaciju potreba, ali istovremeno i nedostatak internih kapaciteta za njihovo ispunjavanje.. rend je dodatno pojačan nedostatkom jasnih ciljeva na nacionalnoj razini, ili percepcije nedostataka istih, te istaknute važnosti jasnih modela sufinanciranja tranzicije.

Indeks "Procjena investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju" analizirao je procjenu investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju, odnosno samoprocjenu prepoznavanja i poznavanja prilika za sufinanciranje, pripremljenost na iskorištavanje istih te prepoznavanje vlastitih slabosti u slučaju investicijske spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju. Rezultati pokazuju da nema općeg trenda koji bi vrijedio za sve sektore i regije kada je u pitanju pripremljenost poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje. Rezultati su zapravo dokazali korelaciju u pripremljenosti poduzeća na iskorištavanje prilika za sufinanciranje sa stupnjem razvijenosti sektora u pojedinim regijama. Tako je sektor Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (NKD A) najpripremljeniji u regiji Sjeverna Hrvatska, sektor Prerađivačke industrije (NKD C) u Panonskoj Hrvatskoj, a sektor Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (NKD I) u regijama Jadranske i Sjeverne Hrvatske. Nadalje, trend neinformiranosti i potrebe za razvojem kapaciteta u segmentu strateškog razvoja i izvještavanja evidentan je iz rezultata.

SLIKA 29: PROCJENA STRATEŠKE SPREMNOSTI
PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

SLIKA 30: PROCJENA INVESTICIJSKE SPREMNOSTI
PODUZEĆA NA ZELENU TRANZICIJU

U nastavku je prikazan kompozitni, odnosno ukupni indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju s naglaskom na razlike između sektora te kompozitni indeks Indeks spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju s naglaskom na razlike između NKD-ova.

Prema dobivenim rezultatima, Indeks spremnosti poduzeća pokazuje da nema značajnijih razlika u vrijednostima ukupnog indeksa spremnosti poduzeća na zelenu tranziciju između regija.

SLIKA 31: KOMPOZITNI INDEKS

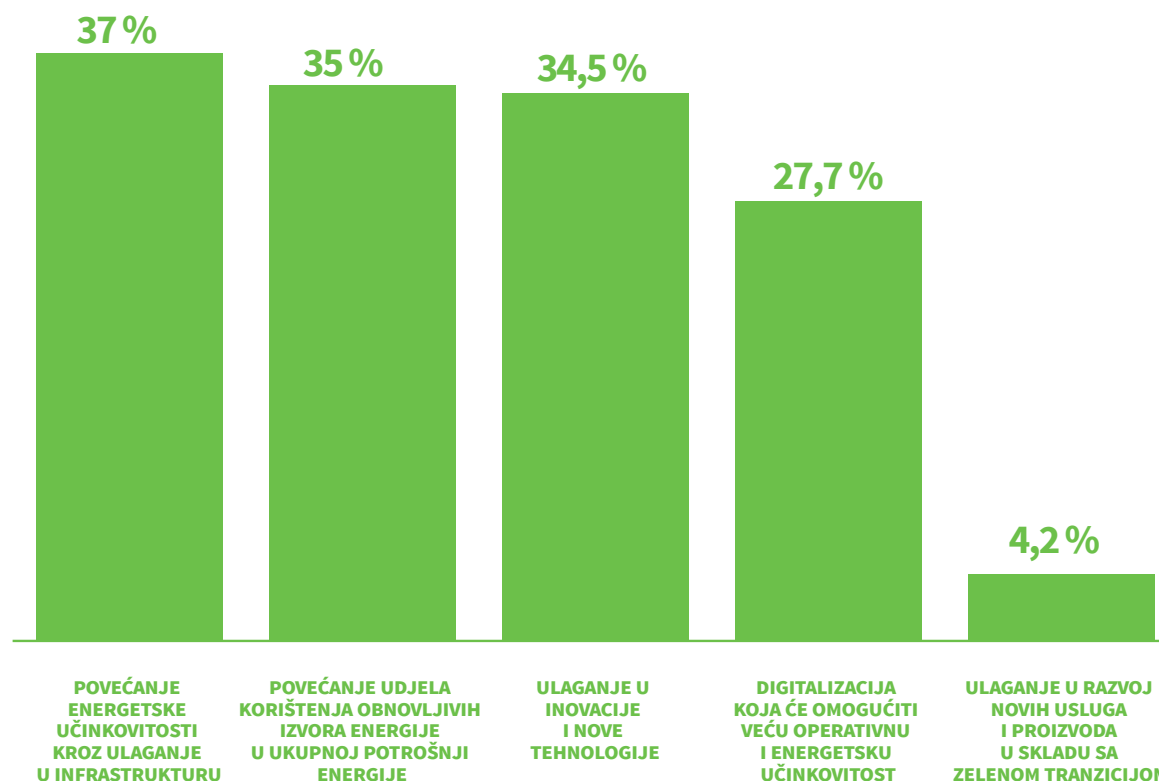
Budući da su se tri kriterija posebno istaknula, u nastavku donosimo njihovu detaljniju analizu.

Najistaknutiji kriteriji kompozitnog indeksa su

1. Procjena pojedinih komponenti zelene tranzicije prema njihovoj strateškoj važnosti za poslovanje pojedinog poduzeća.
2. Procjena važnosti pojedinih komponenti za uspješnu provedbu zelenih strategija.
3. Procjena potrebnih područja podrške za uspješnu provedbu zelene tranzicije.

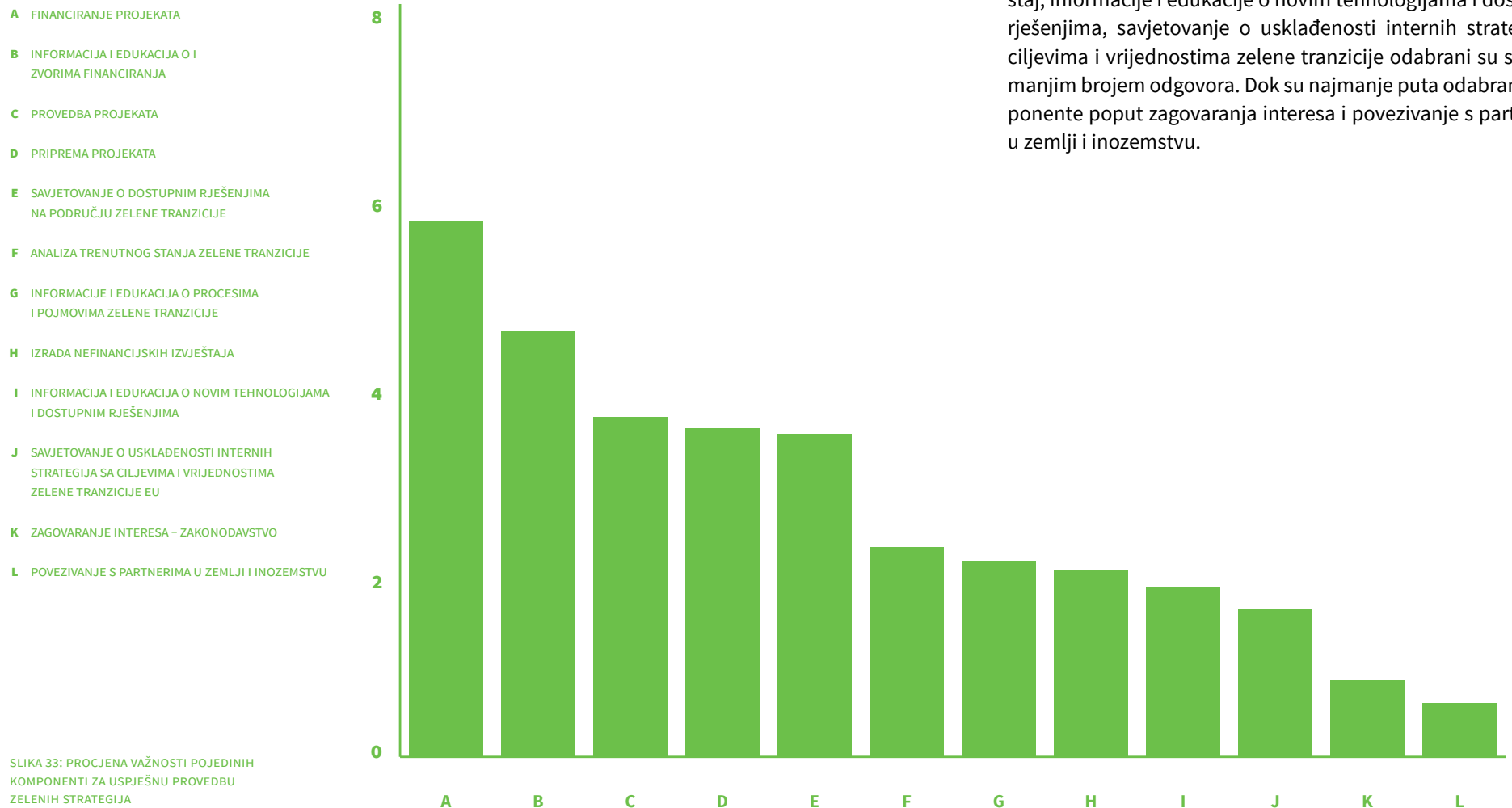
1. Procjena pojedinih komponenti zelene tranzicije prema njihovoj strateškoj važnosti za poslovanje pojedinog poduzeća

Prema procjeni pojedinih komponenti zelene tranzicije prema njihovoj strateškoj važnosti za poslovanje pojedinog poduzeća kao tri najvažnije komponente ispitanici su odabrali Povećanje energetske učinkovitosti kroz ulaganje u infrastrukturu, Povećanje udjela korištenja obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije te Ulaganje u inovacije i nove tehnologije. Manje važnim komponentama zelene tranzicije ispitanici su ocijenili Digitalizaciju koja bi omogućila veću operativnu i energetske učinkovitost te Ulaganje u razvoj novih usluga i proizvoda u skladu sa zelenom tranzicijom.

SLIKA 32: PROCJENA POJEDINIH KOMONENTI ZELENE TRANZICIJE PREMA NJIHOVOJ STRATEŠKOJ VAŽNOSTI ZA POSLOVANJE POJEDINOG PODUZEĆA

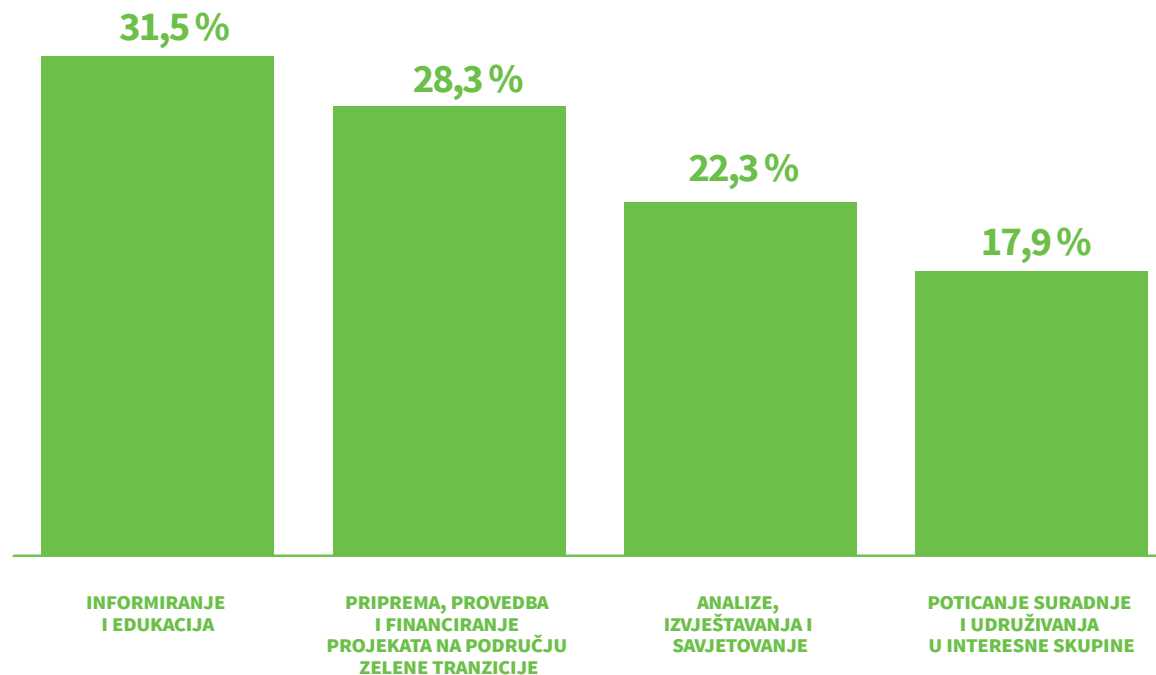
2. Procjena važnosti pojedinih komponenti za uspješnu provedbu zelenih strategija

Prema procjeni važnosti pojedinih komponenti za uspješnu provedbu zelenih strategija kao dvije najvažnije komponente ispitanici su odabrali financijsku podršku kroz nacionalne i europske programe sufinanciranja te dostupne informacije i edukacije o istima. Zatim, ponuđene komponente, poput pripreme i provedbe projekata te savjetovanje o dostupnim rješenjima na području zelene tranzicije, ispitanici su odabrali s podjednakim brojem odgovora. Preostale ponuđene komponente, analiza trenutnog stanja na području zelene tranzicije, informacije i edukacije o procesima i pojmovima zelene tranzicije, nefinancijski izvještaj, informacije i edukacije o novim tehnologijama i dostupnim rješenjima, savjetovanje o usklađenosti internih strategija sa ciljevima i vrijednostima zelene tranzicije odabrani su sa nešto manjim brojem odgovora. Dok su najmanje puta odabrane komponente poput zagovaranja interesa i povezivanje s partnerima u zemlji i inozemstvu.

3. Procjena potrebnih područja podrške za uspješnu provedbu zelene tranzicije

Prema procjeni potencijalnih područja podrške za uspješnu provedbu zelene tranzicije najveći broj ispitanika ocijenio je da mu je potrebna pomoć na području informiranja i edukacije, a tek nešto manje na području pripreme, provedbe i financiranja projekata na području zelene tranzicije. Na trećem mjestu našla se potreba za podrškom na području analiza, izvještavanja i savjetovanja, dok je na posljednjem potreba za podrškom u području poticanja suradnje i udruživanja u interesne skupine.

SLIKA 34: PROCJENA POTREBNIH PODRUČJA PODRŠKE ZA USPJEŠNU PROVEDBU ZELENE TRANZICIJE

1.

Zelena tranzicija gospodarstva, ulaganje u održivost i postizanje održivog, klimatski neutralnog društva mora postati strateška tema u djelovanju poslovne zajednice

Svijest o važnosti zelene tranzicije, a zatim i prihvaćanje promjena koje ona donosi, prvi je korak ka poduzimanju konkretnih mjera za prilagodbu poduzeća zahtjevnijim uvjetima na tržištu. Potrebno je izbjeći percepciju zelene tranzicije kao prijetnje ili isključivo kao nužnosti, već ju treba doživljavati kao priliku za razvoj, nove usluge i nove poslovne modele. Kako bismo postigli da zelena tranzicija gospodarstva, ulaganje u održivost i postizanje održivog i klimatski neutralnog društva postane važna strateška tema u djelovanju poslovne zajednice, potrebna je sustavna edukacija na ovom području, upoznavanje s poslovnim principima i modelima te tranzitnim procesima koji poslovni model i poduzeće mogu pripremiti za promjene na tržištu i u društvu.

2.

Strateški i zakonodavni okvir na svim razinama mora biti razvijen u suradnji s gospodarstvom i usklađen kako bi tvrtke mogle sustavno planirati zelenu tranziciju

Tvrtke su u istraživanju istaknule da je zakonodavni okvir i administracija jedna od tri najveće prepreke u provedbi zelene tranzicije. Trenutno su detalji paketa "Fit for 55" na europskoj razini još uvijek u fazi pregovora te je važno da hrvatski pregovarači prikupe informacije i razumiju potrebe gospodarstva. Razumijevanje potreba, kreiranje jasne vizije poželjne budućnosti i koraka za postizanje iste ključni su za uspješnost svakog projekta, a pogotovo velikog strateškog projekta kao što je zelena tranzicija. Potreban je sustavan strateški i zakonodavni okvir koji adresira stvarne potrebe na terenu, postavlja jasne ciljeve te jasno regulira procese potrebne u tranziciji.

3.

Sinergija javnog i privatnog sektora je ključni element za iskorištavanje prilike koju daje zelena tranzicija

Predstavnici javnog sektora su na izvoru informacija oko daljnjih koraka EU u smjeru zelene tranzicije i važno je da kroz socijalni dijalog na vrijeme uključe sve zainteresirane dionike. Samo ćemo tako imati kvalitetan strateški i zakonodavni okvir te plan implementacije, ali i na vrijeme reagirati kako bismo zagovarali interese našeg gospodarstva i ostalih dionika. Od gospodarstva se očekuje ogromna transformacija i velike investicije koje neće biti moguće bez poticaja u obliku sufinanciranja te adekvatnog razdoblja za prilagodbu.

Dodatno, javno privatna partnerstva daju priliku za sinergijsko djelovanje privatnog i javnog sektora u maksimalnom korištenju prilika iz zelene tranzicije.

4.

Višegodišnji financijski okvir za 2021. - 2027. te Nacionalni plan oporavka i otpornosti su važni za sufinanciranje zelene tranzicije gospodarstva

Zelena tranzicija je proces koji zahtijeva značajne vremenske i financijske resurse. Upravo nova financijska perspektiva 2021. - 2027. pruža nam jedinstvenu priliku za ostvarenje zacrtanih ciljeva koju ne smijemo propustiti. Zelenija Europa bez ugljika jedno je od prioritarnih područja Europske unije u koje će se ulagati i do 30 % sredstava iz novog Višegodišnjeg financijskog okvira. Dodatno, zelena tranzicija, kao i digitalna transformacija, dvije su glavne komponente 47,5 milijardi kuna teškog Nacionalnog plana za oporavak i otpornost koji time predstavlja ogroman poticaj i ohrabrenje transformaciji cjelokupnog gospodarstva. Unatoč svim izazovima i preprekama, jasno je da nam se kao nikada do sada pruža jedinstvena prilika za pokretanje zelenog vala ulaganja.

5.

Za uspješnu provedbu dugotrajnog i izazovnog procesa, kao što je zelena tranzicija, gospodarstvu je potrebno pružiti stručnu i kvalitetnu savjetodavnu pomoć u svim segmentima poslovanja

U rezultatima istraživanja bilo je očigledno da većina poduzeća gleda zelenu tranziciju samo kao prijetnju, nema strategiju zelene transformacije te promišlja o njoj isključivo u kontekstu energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Potrebno je potaknuti strateško razmišljanje u gospodarstvu kako bi se zelena transformacija vidjela kao prilika za transformaciju, inovacije, primjenu novih tehnologija i dugoročni profitabilan rast. Stoga gospodarstvu treba stručna savjetodavna podrška u analizi stanja te izradi jasnih i sveobuhvatnih planova razvoja poslovanja za prilagodbu na zelenu tranziciju te razvoj internih kapaciteta na području zelene tranzicije

